

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasabon petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egykori
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, október 11.

Antwerpent elfoglalták a németek.

Meghalt a román király.

Szétvertük Przemysl alól az orosz.

Kiüzzük

Galiciából az orosz.

Budapest. (Táviroda, sajtóalbizottság engedélyével.) A tegnapi napon ellenség Przemysl délkeleti vonaláról még egy rohamot kísérelt meg, melyet a védősereg, a támadóknak ismét súlyos veszteséget okozva, visszavert. Az oroszoknak a vártól való meghátrálása futássá vált és a nyugati vonalról teljesen el kellett takarodnia, mert a mi lovasságunk oda már benyomult. Az orosz-lengyelországi és galíciai hadműveleteink gyorsaságától zavarba ejtett ellenség megkísérelte ugyan, hogy a vár ellen intézett támadását egyes sereg-részeinek nyugatra való kitolása által fedezze, de gyorsan előnyomuló seregeinkkel szemben nem volt képes helytállni. Az az öt-hat orosz hadosztály, amely Lancutnál velünk harcbaszállt, menekülésszerű visszavonulásban van a San felé. Ugyancsak visszavetettünk rövid ellenállás után egy kozák hadosztályt és egy gyalogdandárt, amelyek Dynovtől keletre megerősített állást elfoglalták. Csapataink az ellenségnek mindenütt nyomában vannak. Höffer vezérőrnagy.

Károly román király.

Arad, október 10.

Európa véres csatateréi mellől egy uralkodó ravatalához siet a világ érdeklődése. Károly, Románia királyja van kitorítva a ravatalon. Országának mély gyászát minden nemzetek őszinte részvétele veszi körül és az a részvét magában foglalja egy kiváló, nagyokat alkotott és bölcs uralkodó emlékének megbecsülését. Károly király nem örökölte a trónt. Mikor a sors a hányatott multu, válságok közepette álló Románia fejedelmévé kijelölte, a Hohenzollerneket jellemző vas akarrattal, szívós munkával és elővigyázó politikával dolgozott azon, hogy országának létét minden időkre megalapozza, azt európai szinten álló, művelt és gazdaságilag erős állammá tegye. Közel félszázados uralkodása Románia fénykorát jelenti a történelemben; a hála, a mely alkotásaiért, újjáteremtő munkájáért őt méltán megillette, rajongó szeretettel váltott ki alattvalóiban iránta és családja iránt. Károly király idegönnek jött Romániába, de a vele összerott román birodalom benne a nemzeti dinasztia fejét és alapítóját látta.

A hetvenöt éves királynak bizonyára sokszor voltak nehéz uralkodói gondjai: a legsúlyosabbak életének utolsó hónapjait árnyaszták be. Károly király, a kinék uralkodását gyakran kísérték és keresztezték külpolitikai bonyodalmak, mindig helyesen ítélte meg a hivatást, a melyet a kritikus pillanatokban Romániának természetes érdeke parancsolt. Országának fejlődése, tekintélyének, belső erejének és területének gyarapodása mindenképpen fölött ennek a biztos éleslátásnak köszönhető. A hármassz entente által Ausztria-Magyarország és Németország ellen fölkavart háboru első pillanatától kezdve tudta és vallotta, hogy Románia érdekei, jövődő sorsa

a szigorú semlegességet parancsolják. Az orosz diplomácia által megfizetett román újságok, amelyek durva hangja az ősz uralkodó személyét se tartotta tiszteletben és a melyek a semlegeség megtörése mellett üvöltöttek, azt a látszatot kelthették, mintha Károly király és a román közvélemény között nézetkülönbségek, komoly differenciák merültek volna föl. Ezt a látszatot azonban csakhamar eloszlatták a román politika vezetői, a felelős állásban levők és az ellenzéki pártvezérek egyformán, a kik szolidaritást vallottak Károly király álláspontjával. A néhány nap előtt elrendelt demobilizáció által pedig megpecsételtett, hogy a semlegesség nem az uralkodó személyi politikája, hanem a hivatalos Romániának egységes, határozott és végleges szinvallása.

Románia vezetőinek ez a komoly megnyilatkozása távol tarthat a király ravatalától minden olyan aggodalmat, amely Románia külpolitikájának változását képzelhetné. Kizárja ezt és az entente bujtogatóinak talán felujuló reményeit széttepi az a körülmény, hogy Károly király öccse és utóda, Ferdinánd, néhány héttel ezelőtt, egy energikus nyilatkozatban teljesen magáévá tette a király álláspontját és kemény határozottsággal Románia semlegessége mellett ejtett szót. Nem képzelhető el, hogy Románia a gyász első pillanataiban hűtlon lenne a bölcs elvekhez és az okos hagyományokhoz, amelyekkel legnagyobb uralkodója vezette az országot; annál kevésbbé, mert Románia népének tulnyomó része, amely nem bódítatja el magát a hamis orosz-francia győzelmeket kürtölő lelkiismeretlen boulevard-sajtótól és a mely meg tudja ítélni az éretlen utcai tüntetések értékét, tudja, hogy Románia jövődójét, nehezen kiküzdött

és egy félszázadon át megalapozott függetlenséget semmire veszélyeztetné jobban, mint az, ha Oroszországgal szemben a legkisebb függésbe kerülne.

A gyászban, amelylyel Románia népe Károly király ravatalát veszi körül, bizonyára egész valóságában fog fölújulni az elhunyt uralkodó nagysága, a nemzetét irányító lángész és tapintat és az eredmények, amelyeket Románia ezeknek köszönhet, bizonyára új erkölcsi erővel fogják inteni alattvalóit, hogy az ő utját kövessék.

Tizenötmillió francia éhinségben.

(Belepusztul a költársaság a téli hadjáratba. — Nincs meleg ruhája a katonáknak.)

Az Aradi Közlöny tudósít.

Arad, október 19.

Egy semleges állam lapjának a francia hadsereghez küldött haditudósítója, akinek a legutóbbi napokban módjában állt fölkeresni és beutazni a Marna és Oise között harcoló francia csapatok frontja mögött elterülő vidéket, rendkívül érdekes és izgalmas közléseket tesz tapasztalatairól. A haditudósító megfigyelését, amely a téli háború veszedelmeit rajzolja meg, a következőben közli a Vossische Zeitung:

— Ha itt a harcoló csapatok közelében jár az ember — írja a haditudósító, — akkor egyszerre tudatára ébred annak, hogy a tél még veszedelmesebb ellenség, mint a francia földön csatázó német „betörők”. Ha téli hadjáratra kerül a sor, Franciaországra olyan helyzet vár, hogy a megsemmisüléshez nem is szükséges a németek döntő csapása. Franciaország már most az ősz elején annyira ki van merülve, hogy a téli háborút semmi esetre sem bírja ki.

Ezt nem egyedül én mondom. Ugyenazt állítja minden francia ember, mindenki, akivel tegnap és ma beszéltem. A németek benyomulása és előretörése Páris felé több mint tizenöt-

millió franciát zavart föl, forgatott ki megszkott életéből. Ez a tizenötmillió ember állandóan vándorlásban él azóta, nincs pihenője, nincs jó tápláléka, nincs meleg ruhája sem és olyan lesújtott, kétségbeesett lelkiállapotban barangol szétszórva az országban, távol az elhagyott, német kézre került otthonától, hogy nincs szó, amellyel helyzetüket hiven lehetne vázolni. A tizenötmillió ember között tíz százaléka sem akad, aki hosszabb ideig kibírná ezt a végtelen vándorlást, ezt a keserves nomádéletet. El kell pusztulniok, halomra kell halniok, mert nincs, nem is alakulhat hirtelenjében olyan szervezet, amely tizenötmillió ember nyomorán tudna enyhíteni.

— Franciaországban most ez a rettenetes háború sokkal több békés polgárt kíván áldozatul, mint katonát — mondotta nekem Melunban egy magasrangú francia katonatiszt.

Melun, Nogrent, Sezanne és Montmirail községekben az utolsó hét folyamán ezer meg ezer, nem harcoló, hanem nomádéletre kényszerült menekülő franciát temettek el óriási tömegsírrokban. Természetesen a harcolókról nem ad ki veszteségajást a kormány (hiszen még a katonai veszteséget is lehetőleg titkolják), de ha Franciaországban csak sejtene, hogy hányan, milyen rengeteg tömegekben pusztultak el az otthonukat vesztet szerencsétlenek: határtalan lenne a borzalom, a szörnyűködés. Hogy az inség és pusztulás a téli hidegek beálltával még mekkorára fog növekedni, arra jobb nem is gondolni.

A francia hadsereg sincs egyáltalában fölkészülve téli hadjáratra. Élelmiszerekkel még el van látva és el is lesz látva mindaddig, amíg a kikötő városok és harcoló sereg között valahogyan működik a vasuti összeköttetés. A kikötővárosokban-hihetetlen az olcsóság, a legszebb gyümölcsök és a legszükségesebb termények egyaránt nevetségesen alacsony árban vásárolhatók és az ország belsejében, Franciaország szívében mégis örületes drágaság és éhinség tapasztalható. A vasuti szállítás azonban megbomlott, a szállítási szervezetek tehe-

tetlenné váltak, rendnek nyoma sincs és így a kikötővárosok olcsó élelmi szereiből semmi sem jut az ország éhező belsőbb vidékeire. Pedig a katonai ruha és élelmiszerraktárak készletei is végüket járják és a hiányzó, fogytán levő anyagok pótlása majdnem lehetetlen. A szállítás — felszerelés, élelmiszer és lövedék szállítás egyaránt — fönakadt. A nagy gépezetben hatalmas hiba van, amelynek megszüntetését addig hiába keresték és amelyért egyik felelős személy a másikat okolja. A főhivatalnokok szakadatlan civódásban élnek, de az eredmény csak az, hogy a kavargás, a zürzavar mindig nagyobb méreteket ölt.

Egyenruha már a háború kezdetén is kevés volt. A tartalékosok százezrei egyáltalán nem, vagy csak hosszú várakozás után kaptak felszerelést. Téli felszerelésről pedig előre egyáltalán nem gondoskodtak a hadsereg vezetői. Ehez járul még a municióban észlelhető hiány, amely napról-napra jobban mutatkozik. Olyan tiszték, akiket nem lehet pesszimizmussal vádolni, kijelentették, hogy ha Belgium és Anglia, különösen Anglia nem segíti a francia hadsereget ágyúkkal, fegyverekkel, lövedékekkel és gránátokkal, akkor nem bírják ki municióval a szerencsétlen 1914. évi végéig.

— Jaj lesz azonban nekünk, ha korán kezdődik a tél! — mondotta az egyik hadiszállítási hivatalhoz beosztott ezredes, anélkül, hogy részleteket árult volna el — Franciaország annak idején nem szenvedte át a harminc éves háborút. De a háború most következő két hónapjában egyszerre és együtt kapja a harminc éves háború minden borzalmát. Hogyan bírjuk ki ezt a két hónapot, ha Olaszország cserben hagy, azt el sem tudom képzelni.

A rendkívül intelligens és nagy tudású francia ezredes azután így fejezte be mondanivalóját:

— Szerencsés emberek azok, akik ott harcolhatnak a fronton szemközt az ellenséggel. Ők tudják, hogy vagy győznek, vagy elpusztulnak. Mi azonban, akik a front mögött dolgozunk és viseljük a felelősséget a nem harcoló gyalogság életéért is, nemzetünk további fönmaradásáért, — mi a fenyegető veszedelmek tudatában napok óta a szemünket is alig tudjuk lehunyni. A semmibe nézünk — a szó szorosán vett értelmébe semmiben nézünk.

A fehér kendő.

A háború kegyetlenebb a halálnál. A halál csak a testre, az emberi ábrázatra rajzol fagyasztó kezével idegen, elváltozó, kemény vonásokat; a háború tovább megy: árnyéktenyérrel a lelkek fölött suhint végig, szelétől a lelkek kapnak új alakot, a lelkekből pattannak elő új vonások. Háború... Aki tegnap még nyugodt, előkelő, délcég volt, máról-holnapra aggódó, kapkodó, örökös balsejtelmek között ingó lehet. Akit egész életében szürke, semmi, éhietlen, meghuzódó embernek tartottak: egyszerre hős lesz, melegvérű, piros vérű, kicsorduló vérű hős... Új emberek születnek minden nap: emberré lett, vagy erős emberek születnek újjá. Minden, ami békében erény volt, bűn volt, rossz, jó, hasznos, céltalan, okos és együgyű volt, új nevekre tarthat most jogot; minden, amit hibetelennek, képtelennek tekintettek: itt van, oljott, bekövetkezett. Ma el lehet hinni a dermesztő, vad, kétségbeesett, embertelen történeteket és ma régi lelkünknek alig érthető, kusza, rémitő álom sok megtörtént esemény. Ez is olyan. Magam sem merem mondani: lidérces álomban született-e meg, vagy a kábitó izgalmaiban kavargó élet vetette elém.

A levél ott feküdt az asztalon. A boritékon elmosta az eső az írást, amelyet tintacseruzával, valahol a táborban róttak rá, de a levél gyöngysorai szépen, nyugodtan, simán sorakoztak egymás alá. Olga fáradtan, elmélázva ölébe hullatta karját és félig lehunyt szemmel nézett maga elé. Valahol messze járt a gondolata. Messze: időben, és messze: távolságban. Csak két hó-

napja, alig két hónapja, már rettentő hosszú két hónapja, hogy elment!

— Édes, édes, édes — tette hozzá gondolatban forrón, könnyekig olvadón és lágy leányszíve mélyén boldogan érezte fájdalmas szerelmét.

Azután rebtent a pillája, a szép, hosszú, sötétbarna árnyékoló pilla és amint a szeme gondolkodón, tágranyitlan felvetődött, maga előtt látta vőlegényét. Olyannak, amilyen akkor, a bucsuzásnál volt. Kerek, sima arcához jól illett a szürkés-kék tisztikabát, rövidre nyírt haja mintha férfiasabbá tette volna. Szeme ragyogott és tüzelt, szája (édes, édes, édes — mondta Olga félig hangosan) — nevetett. Vajjon most is? Elkormányodva bölintott. Most biztosan más. Talán szakála is nőtt azóta, bajusza biztosan. Megsoványodott. A ruhája se lehet olyan fess, tiszta, pompás. De a kedve, a jókedve, a trefás hangja a régi. A levele is...

Fehér kezével értényult, fölvette a levél lapot és újra — talán harmadszor, maga se tudta — belenézett a sorokba. Előbb itt, azután ott kóstolgatott be, egy szót, egy mondatot, mintha keresne valamit, valamit, amire nem talál rá mindjárt és el kell olvasnia negyedszer is:

— Édes kis Gizám — peregték szeme előtt és benn gondolatában a férfi sorai — egy pár napja nem jutottam levélíráshoz. Gondolhatod, hogy itt a háborúban nem áll készen minden este írásztal, levélpapír, kényelmes, nyugodt szoba és így bizony nem írhatom meg neked a minden napi, de még a minden heti levelemet sem. Most két hétig szakadatlanul künn táboroztunk a csatamezőkön. Mentünk előre, előre, azután vissza, aludtunk szénapajtaban —

de nem szénán —, templom kövén és künn az isten szabad ege alatt. Ennél tudok jobb mulatságot is, de különösen arra van panaszom, hogyha már a mezőn kell aludni jól-rosszul megcsinált sátorban, akkor miért van azon az éjszakán olyan eső, mintha dézsából öntenék. Most is esik, villám is van az eső mellé, még pedig művillám, de annál veszedelmesebb: ágyuk torkából menydörgő. A kis parasztház pitvarából, ahol a pokrócomon heverve írom neked ezt a levelet, minden pillanatban kisan-ditok a szomszéd ház tetejére — zsuppal fedett —: vajjon nem gyújtotta-e fel még az ellenséges gránát. Mert itt szállinganak, sisseregnek körülöttünk már dél óta és mi lessük, előbb kapjuk-e a parancsot, amely előret vezénnyel, vagy hamarabb gyulad ki fölénk a falu és akkor szedhetjük a sátorfánkat.

Mialatt átfordított a másik oldalra, élénken, elevenen, szeretettel gondolt a levél írójára. Látta mindig rendes, finom ruháját, hallotta meleg, csengő, simogató hangját, emlékezett minden szavára, mozdulatára és — és — egyszerre úgy érezte, hogy jobb lett volna, ha elmarad mindez, az egyenruha, a háború, a nyugtalanság, a ritkán szálló levelek, mindez, ami sehogysem illet be az ő életükbe, abba, amit kiterveltek maguknak... Azok az álmok, a januárra szánt esküvő, nászut Afrikába — hol van, milyen távolságban!?

— Már nem is lenne jó napom — olvastam tovább kis sóhajással a levelet — ha nem muzsikálnának bele az ágyuk. Lassan hozzá szokott az ember és oda se néz, amikor a fejefölött pattognak a srappellek — persze tisztas távolságban. De nem rémítek agyon drágám. Mit meséljek neked vérről, halottakról, roham-

Elesettek, sebesültek, hadifoglyok.

Csapataink összesen 30.000 embert vesztek. — A veszteségi lajstromok statisztikája.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 10.

Az első husz veszteségi lajstrom a monarchia haderejének eddig kimutatott veszteségeiről a következő érdekes statisztikai adatokat szolgáltatja:

Első veszteségi lajstrom. (Kiadták: aug. 12.) Megsebesült 2 tiszt. Meghalt 3, megsebesült 5 közlegény. — II. (aug. 13.) Meghalt 1 tiszt, meghalt 2 közlegény. — III. (aug. 16.) Meghalt 1, megsebesült 1 közlegény. — IV. (aug. 20.) Meghalt 17, megsebesült 20, hadifogságba esett 2 közlegény. — V. (aug. 22.) Meghalt 1, megsebesült 2 tiszt. Meghalt 5, megsebesült 15, hadifogságba esett 1 közlegény.

VI. (aug. 25.) Meghalt 2, megsebesült 2 tiszt. Meghalt 9, megsebesült 16 közlegény. — VII. (aug. 26.) Meghalt 1, megsebesült 1 tiszt. Meghalt 10, megsebesült 88, hadifogságba esett 7 közlegény. — VIII. (aug. 28.) Meghalt 2, megsebesült 19 tiszt. Meghalt 27, megsebesült 302 közlegény. — IX. (aug. 31.) Meghalt 14, megsebesült 21 tiszt. Meghalt 12, megsebesült 431, hadifogságba esett 2 közlegény. — X. (szept. 2.) Meghalt 48, megsebesült 103 tiszt. — Meghalt 180, megsebesült 534, hadifogságba esett 1 közlegény.

XI. (szept. 5.) Meghalt 18, megsebesült 71 tiszt. Meghalt 98, megsebesült 1158 közlegény. — XII. (szept. 11.) Meghalt 54, megsebesült 222 tiszt. Meghalt 411, megsebesült 2349, hadifogságba esett 1 közlegény. — XIII. (szept. 14.) Meghalt 12, megsebesült 79 tiszt. Meghalt 310, megsebesült 2145, hadifogságba esett 10 közlegény. — XIV. (szept. 10.) Meghalt 37, megsebesült 155 tiszt. Meghalt 486, megsebesült 2397, hadifogságba esett 60 közlegény. — XV. (szept. 23.) Meghalt 70, megsebesült 151, hadifogságba esett 1 tiszt. Meghalt 741, megsebesült 2745, hadifogságba esett 9 közlegény.

XVI. (szept. 24.) Meghalt 34, megsebesült 126 tiszt. Meghalt 263, megsebesült 1831 közlegény. — XVII. (szept. 27.) Meghalt 27, megsebesült 114 tiszt. Meghalt 418, megsebesült 2475, hadifogságba esett 12 közlegény. — XVIII. (szept. 29.) Meghalt 37, megsebesült 173 tiszt. Meghalt 288, megsebesült 2313, hadifogságba került 8 közlegény. — XIX. (okt. 1.) Meghalt 44, megsebesült

ról, ahol egymásután esik, hull az ember és csak azért is előre! Kell, tehát nincs mit beszélni róla! Sokan esnek tisztok is. Ha így megy, maholnap századparancsnok leszek. No hidd, hogy ezzel valami különös kitüntetés ér, csak olyan „testhezálló” koporsót kapok én is mint a többi. Gondolj reám sokat és ne aggódj, nincs semmi bajom és van rá gondom, hogy ne is legyen. Gica engem nem kell féltened, tudok okosan gondolni mindenre és végső esetben mindig ott a zsebemben, jól kéznél a fehér zsebkendő. Ez biztosan megment.

Igen, igen: itt akadt meg már háromszor. Mit akar azzal a fehér zsebkendővel? Talán... Nem, egészen biztos az apró kis talismánok, szalagdarabok, csokrok, csattok, bobó szerelmes emlékek között, amelyeket tőle elcsent, kapott: nincs fehér zsebkendő. Nem lehet talizmán... De hát akkor?... O milyen ostobaság! Ez... de ez nem lehet...

Leejtette az asztal terítőjére a levelet és figyelmesen nézett rá. Valahogyan furesának tartotta, idegennek, hibetetlennek... Ő, aki mindig olyan bátor, jókedvű, dalias fiú volt... Intenkém mennyit kellett aggódni miatta: mindig belekeveredett valami párbaj történetébe. Elég volt, hogy a kávéházban, a színházban valaki feltűnően nézzen Olgára — — És most — — Nem, nem — — Gyávaság, férfiatlanság... És mégis — — A fehér zsebkendő: fehér, fehér a megadás jele, a vörös és fekete színű, véres és gyászos háboruban. Mindig kéznél... Hogy elő lehessen venni, ha jön, jön vágatva, üvöltve, gyilkosan az ellenség... Nem kell féltened, tud gondolni mindenre... Erre is, erre a legjobban... A fogság biztos, biztosabb, jobb...

182, hadifogságba került 1 tiszt. Meghalt 557, megsebesült 2636, hadifogságba esett 17 közlegény. — XX. (okt. 5.) Meghalt 22, megsebesült 130 tiszt. Meghalt 414, megsebesült 1738, hadifogságba esett 9 közlegény.

Összesen tehát a husz lajstromban foglalt időpontig négyezeröttszázharmincegy halottat, huszonegyszázharmincegy sebesültet és százharminchat hadifoglyot vezetett a monarchia hadserege. Az elesettek közül 424 tiszt és 4110 közlegény; a sebesültek sorában 1558 tiszt van és 23909 közlegény és altiszt. Hadifogságba a kimutatások szerint 2 tiszt került, közlegény pedig 134.

A négy hetes franciaországi ütközet.

(Miért kérik a döntést? — Katonai szakértő véleménye az óriási harc nehézségeiről.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 10.

A Berliner Tageblatt legújabb számában Morath őrnagytól érdekes cikket közöl, megnyugtatóan azoknak, akik amiatt aggodnak, hogy a háború olyan sokáig tart:

Napjaink bizonyára nem múlnak el — írja — indokolt gondok nélkül. Viselni kell ezeket bátran. De hiábavaló gondoknak nem szabad felmerülni. Le kell küzdeni ezeket a mi népünket olyannyira jellemző energiával, azzal a határozottsággal, amely egész hadseregünk lényét áthatja, a hadseregparancsnoktól a legfiatalabb katonáig. Miért tart ez a döntés olyan végtelennél soká? Komoly aggodalom hangján gyakran hallatszik ez a kérdés. Megengedjük, hogy a négyhetes ütközet hosszú és véres esemény, amely az itthon várakozók előtt még végtelenebbnek tűnik föl, mint a harc terepen küzdőknek. Az is igaz, hogy évszázadok hadi történelme nem ismer ilyen hosszú ideig tartó ütközetet. De mindezek a tények nincsenek kivül az elvárt lehetőségek határában. Most a gyakorlatban éljük át, amit modern hadvezetőségünk a teoriában már régóta tanított és ké-

Olga szép szeme összehúzódott. Maga sem tudta mit érez. Méreven nézett, nézett és mintha menekülést keresett volna, mintha bele akart volna kapaszkodni valamibe, olyan görcsösen, olyan odakapaszkodón tapadt a pillantása a levélre. Összefolyó sorokat látott csak... Az ismerős gömbölyű betűk hullámzó értelmetlen vonallá futottak egybe és csak a levél alján meghúzódó égő sort látta... Egy sor iást, amelyet nem is olvasott el eddig. Piros ceruzával írt, katonás betűvetéssel rótt sort: a táborból szülő leveleket cenzurázó tisztét. Eddig észre sem vette, figyelemre sem méltatta, de most csak ezt látta, ezt az egyet:

Zonsuriert. — Schreiber dieses bereits füsiliert.

Megölték! Agyonlőtték! De hát... Igen, ó igen... A fehér kendő... Tiszt nem lehet gyáva...

Az aláírás — valami olvashatatlan — katonás — kemény — kegyetlen — olyan kegyetlen, mint a leírt sorai... Sikoltani, kiáltani, tombolni, a világot összeomlasztani egyetlen szóval — ez az érzés lappangott a megzavart kis leánylétnek mélyén és nehéz, kétségbeesett könnycseppek kerültek a szemébe... A könyvek homályán át ájulás ködébe mosódott fájdalmasan minden: a fehérkendő, a piros betűs irás, a rettentő vég, a Lalál, az ő iszonyu, kegyetlen halála...

Igy volt. Mondom, hogy nem tudom: nehéz, boszorkányveréses álom-e, vagy könnyörtelen, torzá lett háborús valóság. Ki-kí higgye azt, amit inkább hihet.

Rendre.

sőbb talán olvasni fogjuk azt is, hogy katonai szakörök jobban csodálkoznak a kezdetben rohamos offenzíva sikereire, mint a mostani, kilométerenként történő előnyomulásán az előző vonalaknak.

A nagy küzdelem nézőinek félre kell tenni a régi mértéket, amit a történelem ismeretéből szereztek és szembe kell állítani a most egy mással küzdő óriási seregek harcossainak számát, Lipcsénél háromnapos csatában 205 000 szövetséges állott szemben 190.000 franciával. A Rezonville-Vionville-Mars La Tour között 1870. augusztus 16-iki ütközetben 120.000 francia küzdött 66.000 német ellen. Ugyanazon év szeptember 1-én Szédánál 180.000 német kerítette be a 90.000 franciából álló császári hadsereget. Az egy-három napos csatából az újkor fegyvereinek hatása alatt és az ennek következtében megváltozott taktika miatt hétélig tartó ütközetek lettek már az orosz-japán háborúban is. Tizenkét napig állt a harc Liao-jangnál, tíz napig Sahóral, tizennyolc napig Mukdennél, pedig az utóbbi csatában 350.000 ember állott 315.000-rel szemben. Az orosz török háborúban (1877-78.) Osman pasa 143 napig védte Plevnát az egyesült orosz és román seregek ellen.

Ha néhány százezer főből álló hadseregek ütközetei ilyen sokáig tartottak, hogyan esz-dálkoshatunk akkor a milliós hadseregek egy hónap óta tartó küzdelménél? Lipcsénél Napoleon csatafrontja október 16-ika és 17-ike között 26 kilométer volt. Mukdennél körülbelül nyolcvan kilométeres fronton folyt a csata. És most Arras és Verdun között kerek 250 kilométer hosszúságú csatavonalon állnak egymással szemben az ellenségek. Ez körülbelül akkora távolság, mint Prágától Budapestig, Hamburgtól Halleig, vagy Kölnből Karlsbadig.

A tömeggel és távolsággal nőnek az óriási ütközetben az egységes vezetés követelményei is, mert bármennyire önállóak is legyenek a hadseregek, mégis alá vannak vetve egy egyből származó direktíváknak. Hírek továbbítása, a parancsok osztogatása a legmodernebb technika segédeszközeivel történik. De a háború az azelőtt igénybe vett, lassabb eszközök használatára is kényszerít. A küzdelem széles kiterjedése így befolyásolja a harc továbbító és parancsosztogató apparátust is. De különösen a modern fegyverek hatása az, ami megtiltja, hogy tekintet nélkül rájuk, kikényszerítsék a döntést. Ha a hadviselő nemzetek nem akarják csaknem öngyilkos sztratégiával idő előtt kimeríteni erejüket — mint 1912-ben a bolgárok — úgy ügyelniük kell a fegyverek művészi felhasználására. Ez időbe kerül, csak időbe.

És hogy megnövekedtek a régihez képest a munió nehézségek. Milliók élete és ha csak van erre utalva. A ritka lövész elültöltöt kiszorította a magazinos fegyver és a tűzértség, amely azelőtt csak ritkán szólalt meg, most gyerüstülző ágyúkkal dolgozik. A lipcsei népek csatájában kilőtt muniókat ma néhány óra alatt elhasználnak.

Igy szaporodnak az okok, amelyek a hosszú ideig tartó ütközetek szükségességét vonják maguk után. De minthogy minden kiegyenlítődik a földön, az 1914-iki világháborúban a várható időtartamának kisszűkítését látjuk. A „bevehetetlen” erődöket és várakat néhány nap alatt elfoglalják. Negyven évvel ezelőtt még a mérnököknek hónapokig tartó nehéz munkája lett volna szükséges ehhez. A türelmetlenek, akiknek a mi korunk gyors tempója mindenben nélkülözhetetlenné vált, nyugodjanak bele ebbe.

Rutének és kivándorlási ügynökök vezették be az oroszokat.

— A megjelölt ösvények. — Nem sikerült a hágók kikémlése. — A piros kukoricaszemek. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Sátorajjuhely, október 10.

Most, hogy már alig van élő ellenség az ország területén, el lehet mondani az orosz betörés egyik érdekesebb és mindenkit érdeklő részletét. Legelsősorban érdekelhet az a kérdés minden magyar embert, hogyan jutottak át a Kárpáteken az oroszok.

Egyes híradások azt jelentették, hogy egy francia kémhársaság a múlt év folyamán birtokvásárlás leple alatt földméréseket eszközölt azokon a pontokon, ahol most az orosz csapatok bejöttek. A franciák három millió koronát áldoztak a kémkedésnek keresztelvitelére. Két millió foglalták oda és közel egy millió províziót fizettek a közvetítőknek. Tehát a franciák nem sajnálták a pénzt, azonban a megszerzett adatok nagyon kevésnek bizonyultak. A franciák által kikémlt helyeken egyetlen orosz sem tette be a lábát. A mi diplomáciaiunk és hadvezetőségünknek is kiterjed mindenre a figyelme, még az ártathannak látszó birtokvásárlásra is. Azokat a hágókat, amelyről pontos rajzot, sőt fényképfelvételeket is készítettek az idegen „birtokvásárlók”, háromszoros erővel őrizték, úgy hogy a francia három millió semmi kamatot nem hozott az oroszoknak.

De az oroszok mégis bejöttek, sőt Máramaroszigetet el is foglalták. Ez már a ruszofil érzelmű ruthének munkája volt, de segítettek azok a lelketlen kufárok is, akik békeidőben a kivándorlásra való csábítás munkájával szereznek kényeret és tartanak kárpuzatosan berendezett lakást.

Ezek az emberek, nem törődnek semmivel. Ha egyetlen parasztot is rátudtak beszélni a kivándorlásra, minden bizonyítvány, vagy utlevél nélkül lopták keresztül a határon, csak hogy megkapják a horribilis jutalékokat. Járatlan utakat tettek járatosá a kizsámpészott kivándorlók. Ezeken az utakon sétált be most harminc negyven ezer orosz és ezeket az oroszokat nem a francia birtokvásárlók által kikémlt utak vezették be, hanem a rutének.

Parasztok jöttek a határról, ők mondták el egyszerű szavakkal, hogyan áruktak el bennünket a mi kegyelmünkből élő nyomorultak:

— Alsóverecke mellett, egy kis tanyán lakunk a családdal, már évtizedek óta. Mi odaszakadt magyarok nagyon jól ismerjük a ruthéneket és a háború kitörésekor már megdögtünk is, hogy ezekkel még baj lesz. Mikor megírták a lapok, hogy hadat üzentünk Oroszországnak, a ruthén falvak képe nagyon megváltozott. A parasztokat, asszonyokat minden nap háromszor négyszer templomba parancsolta a pap és órák hosszáig imádkoztak. Ilyenkor csak azoknak volt szabad benn lenni az Isten házában, akiknek a pap megengedte. Magyar, vagy gyermek még tájékkára sem mehettek a templomnak. Most már tudjuk, hogy az oroszok győzelméért imádkoztak.

— Mikor Lemberget kiürítették és Csernovitzban, szóval Bukovinában is orosz uralom kezdődött, sok ruthén paraszt tánt el a határból, de jöttek helyettük idegenek, még pedig ugyanezek rongyos ruhában, bocskorban, nagy báránytőr süveggel. A papok most ezekkel juktak, de néhány nap múlva nyomuk vesztett mintha a föld nyelte volna el őket. Víz-

szajítottak azonban az eltűntek, új ruhában, új bocskorban és málékenyér helyett rendes kényeret ettek és rumot ittak a gabona pálinka helyett.

— Körülbelül két héttel ezelőtt a mi tanyánkra is beállított két ruthén paraszt. Tavalyi kukoricát kértek. Azt mondták, akármennyi van, ők készpénzért megveszik, mert félnek, hogy nagy szükség lesz a télen és biztosítani akarják magukat. Néhány nap múlva ugyanez történt a sógoromnál és a vejemenél. Mindouütt tavalyi kukoricát kerestek. De nem kaptak, mert ami volt, az a jószágnak kellett. De a ruthén parasztok mégis szereztek szép piros szemű tengerit. Több métermázsát vásároltak össze.

A minisztériumba terjedelmes jelentés ment a felvidéki lakosok magatartásáról. Ebből a jelentésből világosan kitűnik, hogy mit akartak a ruthének a pirosszemű kukoricával. Száz és száz paraszt között osztották fel a tengerit és a kivándorlási ügynökök által leplezett és használt rejtékekutakon megindult egy hosszú menet. Tizenöt-husz ember ment egymásután és marékszámra szórták szét a kukorica szemeket. Utánuk teli zsákokkal szekér haladt. A lovakat a pap hajtotta. Minden marék kukorica egy Magyarországra vezető ösvényt, vagy elágazást jelentett. Még arra is volt gondjuk, hogy valahogy ne takarja le az avar, vagy a por a jelt. Egy tiznégyzetméternyi területen például 6-8 helyre szórtak el tengerit.

Zabbal, sőt buzaszemekkel is adtak utasítást a közelgő ellenségnek. Egy-egy helyen pedig apró vörösre festett cölöpöket vertek be, amelyeket a papok megoskoltak, mielőtt leverték a földbe.

A terjedelmes jelentés beszámol arról is, hogy az árulók közül hányan nyerték el megérdemelt büntetésüket. Számot egyelőre nem írhatunk, de egy kis falu kitelne belőle. Akasztás és főbeolvasás egymást érte két héten keresztül. Kérelhetetlen vasszigorral dolgozott a rögtönítélő bíróság és a legkisebb gyanu, ha bebizonyosodott, feltétlen halálra szült az ítélet.

Az oroszok kitakarodnak rövid időn belül Magyarországra területéről. Sok ruthén pap, tanító és paraszt látja megsemmisülni álmait, talán az életét is épen úgy, mint annak idején a Szerémségben, a szerb betörés alkalmával. De ez az a háború után megkezdődik a teljes nagytakarítás.

Naptárhirdetők

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán juttatni sziveskedjenek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Vasárnap: Délután: Aranyasó. Este: Akik itthon maradtak és Ferenc József azt üzenté.

Hétfő: János vitéz, daljáték.

Kedd: Az obsitos, operett.

Szerda: Tatarjárás, operett.

* János vitéz körül színre hétfőn Pataky Vilmával a címszeropban. Ebben a darabban lép fel először az új tenorista, Földesi, aki Bagó szerepét játssza. — Kedden hosszú pihenés után Az obsitos, Katona-operett körül színre a címszeropban Kiss Miklóssal, míg a nagyszonyt először játssza és éneklő Kiss Marcsa. Játsszik még Dióssy, Heppesné, Gyöző, Várnay, Polgár. — Előre Gábor Andor nagyszerű színművére készül napnap mellett a társulat. A darabban sok énekszám van, köztük a Vacht am Rein, amelyet német szöveggel énekelnek.

* Heltai Jenő és Pásztor Arpád alkalmi színjátékát mutatta be az aradi közönségnek a színtársulat. Mindkét hazafias szindarabot pótszember írta és a háborús hangulatba kedvesen, színesen viszi bele a poézist. Ugyes hangulatos, ha nem is nagy igényű színjáték mind a kettő kedves és alkalmas arra, hogy a háborúval összefüggő dolgok iránt érdeklődő közönséget a színházba vonzza. A két darabban a színtársulatnak majdnem valamennyi tagja fellépett.

* Az őrmester leánya. (Társadalmi dráma az Urániában.) Egy poétikusan szép jelenetet mutat ma be a színház közönségének. A gazdag fiu szegény leányt szeret meg és apja ellenzése dacára feleségül is veszi. Családja kitagadja, nem akar tudni róla és ő Amerikába vándorol nejevel, hogy megélhessenek. Egyszer az apa nagybeteg lett, egy ápolónő jön a házhoz, aki nem más, mint saját menyé, kinek ápolása mellett felépül és egyuttal visszanyeri szeretett fiát. — A Drina-menti harcok az Urániában. A színház ma folytatlagosan bemutatja a csász. és kir. hadügyminisztérium részére készült hiteles harctéri felvételek III. sorozatát, melyek a Szerbiában, a Drina-mentén lefolyt harcokról vették fel. A kiválóan érdekes felvételekben Wurm altábornagy találkozására Bosznia kormányzójával, a szeptember 8-iki nagy ütközet, a trén csapatok felvonulása és végül az 5-ik számú dragonos ezrednek működése o'őrsi szolgálaton, van bemutatva. 6

* Az Apolló-színház háborús híradója. Nagy töfzesszel fogadta a publikum az Apolló-színház legújabb háborús híradóját, amely gazdag változatosságban hozza elénk a nagy háború sok érdekes epizódját. A felvételek közül határozottan kiemelkedik egy óriási mozsárágyú működése. A hatalmas ágyúcső rettenetes munkája lelketemelően imponáns. Közvetlen közelről tiszta szemléltető képét kapjuk a kolosszális ágyú működésének. A közel egy métermázsás ágyugolyót előtűnk helyezik el a csőben a tűzerek, aztán magindul az óriási gépezet a több méter hosszú ágyúcső automatikusan felemelkedik a védőbástya fölé s kilövi a löveget, amely irtózatos pusztítást visz véghez az ostrom alatt lévő ellenséges erődben. A felcserélően nagyszerű látvány valósággal magával ragadja a publikumot. A színes, érdekesítő háborús felvételeken kívül több elsőrangú drámat és humoros képet mutat be az Apolló-színház új műsorának keretében. Az új műsort vasárnap kora délutántól fogva este 11 óráig vetíti az Apolló. 3

* Az Aradi Színházi Élet második száma rendkívül érdekes és változatos tartalommal jelent meg. Több érdekes csoportképben mutatja be az Aradi Vönöskereszt önkéntes ápolónőit, amint a kózkórházban gyakorlati ektatásban részesülnek. Külön csoportban láthatjuk mint önkéntes ápolónőket a katonatisztek nejeit, akik hűséges, lelkiismeretes segítőitársai az aradi kózkórház kiváló orvoskarának. A nagy körültekintéssel szerkesztett képes hetilap-folytatólag közli az elesett aradi katonatisztek arcképesportját. Egész sereg társadalmi, művészeti közlemény, kitűnő versek teszik változatosá az Aradi Színházi Életet, amelyet Bruckner Lajos szerkeszt, kitűnő hozzáértéssel. A nívó hetilap kapható a színháznál, az Apollóban és minden könyvkereskedésben és trafikban. Előfizetési ára negyedévre 3 korona. Telefonszám 858

Károly román király meghalt.

— A román királyság megalapítója. — Ferdinánd az új uralkodó. —

— Távirati tudósítás. —

Budapest, október 10.

A háború nagy és véres eseményei mellett is fontos, gyászos hírt hordott ma szét a táviró Bukarestből: a román király meghalt. Károly király vállaira nagy felelősség sulyosodott az utóbbi időben: Romániát kellett a nehéz helyzetben, az entente hatalmak aknamunkájával szemben megtartani az egyedüli helyes politika: a hármasszövetséghez ragaszkodó semlegesség útján. Románia semlegességének fontartó oszlopa dőlt ki a nagyképességű uralkodóval, de a gyászos halálhírt követő értesítések már arról is számot adnak, hogy a király utódja: Ferdinánd mindenben az elhunyt politikájának híve és épolyan oszlopa lesz a semlegességnek, mint Károly király volt.

A román nemzetet, a román népet kell, hogy mélyszegény gyászba borítsa uralkodójának halála. Az első román király halt meg, aki Hohenzollerni hercegből a kialakuló Románia fejedelme és véres harcokon keresztül a független Románia megalapítója lett. Erőse, számottevővé, a Balkán első nagy államává tette Romániát és ezt az utat, ezt a munkát kell követnie és fogja is folytatni az új uralkodó.

A király halála.

Károly király, aki idén töltötte be hetvenötödik évét, hosszabb idő óta betegeskedett. A királynak esztendőök óta komoly gyomorbaja, az utóbbi időben pedig májbetegségek is győztek. A külpolitikai események izgalmait is megviselték a királyt, aki uralkodói kötelességeit teljesítve, hosszú és Románia sorsára döntő jelentőségű koronatanácsokban elnökölt és az első koronatanácsok egyikén, amely a világháború kitörésének napjaiban ült együtt, maga is felszólt, hosszabb beszédet mondott és eddigi, valamint ezután követendő politikáját, a román nemzet létérdekeinek egyedül helyes megvédését oly bölcsen kifejtette, hogy a koronatanács egyhangú határozattal a király által javasolt abszolút semlegességet mondták ki. A további koronatanácsokban is elnökölt, élénken résztvevett az új uralkodó, de már szeptember végén erősen mutatkoztak az izgalmaktól, fokozott munkától megviselt szervezetén az erősödő betegség nyomai. A legutóbb kitűzött koronatanácsot ismételtlen el kellett halasztani, mert a királyt betegség megakadályozta abban, hogy résztvegyon a fontos és távirati tudósításokban meg sem tartható tanácskozáson.

Közvetlen katasztrófától azonban senkisémtartott és ezért meglepetést keltett ma a megdöbbentő hír: Károly király meghalt. Az első bukaresti távirat teljesen lakonikus rövidséggel jelentette a halálesetet. A később érkezett táviratok azután részleteket is közöltek az uralkodó elhunytáról.

Károly király — jelentette a ma délutáni Bukarestből érkezett távirat — ma korán reggel fél hét órakor halt meg. A király már hetek óta gyengélkedett, az utóbbi időben pedig ágyban fekvő beteg volt. Az uralkodó régi gyomor- és májbetegsége szenvedett, amely most kiújult. Kezelő orvosai, hír szerint, rákos képződményeket is konstataáltak, de ennek ellenére nem tartották veszélyesnek a király betegségét. A hét közepén el is határozták, hogy nem adnak ki több bulletint a király egészségi állapotáról, amelyet a pihenés rövidesen kedvezővé tehet. Múlt vasárnap Károly király láthatóan jól érezte magát és udvari orvosa Mamulea dr. engedélyével rövidebb sétát is tett a szabadban, a peleszi királyi kastély környékén. Másnap azonban ismét éjjeli rohamai voltak az uralkodónak, akit fájdalmas májbetegség megviselt. Ezek az éjjeli rohamok többször megismétlődtek, de nappal aránylag jól érezte magát Károly király, csak fáradtságról panaszkodott.

Pénteken este felé hirtelen rosszabbodott az uralkodó állapota, a májrohamok újból he-

vesen mutatkoztak és a rosszul töltött éjszaka után a király, akit orvosai injekciókkal és erősítő szerekkel igyekeztek a rohamokkal szemben megerősíteni, hajnalban haldokolni kezdett a rövid idő múlva kiszenvedett.

A halálesetről a bukaresti külügyminisztérium azonnal táviratban értesítette a külföldi udvarokat és Románia követeit és képviselőit. Bukarestben és Románia valamennyi városában a középületekre kitűzték a gyászlobogót. A főváros a kora reggeli órákban teljesen gyászba borult. A lakosság, amely őszinte szeretettel és tisztelettel ragaszkodott uralkodójához, mélyszegény részvételt fogadta a megrendítő hírt.

Az új uralkodó és politikája.

Károly király halála után az európai érdeklődés várakozással és feszült figyelemmel tekint az új uralkodó felé. Ferdinánd király, aki jelenleg negyvenkilenc éves, unokaöccse az elhunyt uralkodónak és Hohenzollern-Lipót hercegnek, Károly király bátyjának második fia. Károly királynak Wied Erzsébet hercegnővel kötött házassága gyermektelen maradt és az uralkodó husz évi házasság után örökbe fogadta Ferdinánd herceget, aki ezzel román királyi herceg és trónörökös lett.

1889 óta várományosa Ferdinánd király annak a trónnak, amelyet mest elfoglalt. Ezek Lo szu során át működött királyi nagybátyja mellett, részese volt azoknak a nagy politikai jelentőségű terveknek és elhatározásoknak, amelyekkel Károly király országa sorsát mindíg biztos és helyes uton kormányozta. Természetes, hogy átvette a helyesnek megismert politikát és elterelhetően az elhunyt uralkodó elveire hűen irányítja tovább a román nemzetet.

Komoly politikai körökben — mint Budapestből hivatalosan jelentik — amelyekben a román viszonyokról hitelesen tájékozva vannak, meg vannak arról győződve, hogy az elhalt román király utóda, Ferdinánd nagybátyjának politikáját fogja követni. Ferdinánd herceg abban a politikai iskolában nőtt fel, melyet elődje olyan komoly államférfiai élelműveléssel követett és amely politika Romániának a hármasszövetséghez való bensős és baráti viszonyában látja Románia boldogulásának útját. Románia új királyja alatt is kétségtelenül fenn fogja tartani a hármasszövetséghez való baráti politikáját.

Bécsben — mint tudósítónk jelenti — a politikai körökben mely gyászt okozott Károly király halála. A beavatott politikusok kifejezést adnak annak a meggyőződésnek, hogy Károly királyt életműve tuléli és a román politika főirányait, amelyeket nagy román államférfiakkal együtt állapított meg, változatlanul maradnak. Ugyanez a politika vezéreszméje utódjának Ferdinánd királynak is, aki röviddel a háború kitörése előtt Berlinben volt és úgy akkor, mint azóta több nyilatkozattal bizonyosságot adta Károly királyval egyező gondolkodásának, mely abban kulminál, hogy Oroszország győzelme veszítet jelentené Romániának is, amely főakadálya Oroszország terjeszkedésének.

Az új uralkodó felesége az angol uralkodócsaláddal rokonságban levő Mária edinburgi hercegnő, a ki most harminckilenc éves. Ferdinánd királynak három fia és három lánya van. Legidősebb fia Károly trónörökös 21 éves. Az új trónörökös — mint emlékeztetés — néhány nappal a világháború kitörése után tért haza Berlinből Romániába és Magyarországon keresztül tett autóját Aradra is elvezette, ahol a daliás ifjú herceget igazán sponlán lelkesedéssel fogadta a közönség. A trónörökös testvérei közül Erzsébet hercegnő husz, Mária hercegnő tizenöt, Miklós herceg tizenegy, Ilona hercegnő hat és a legifjabb Mircea herceg két éves.

Ferdinándot királlyá proklamálják.

Budapest. (Sajtóalbizottság engedélyével.) Bukarest Holnapra egybehívták a parlamentet. Ferdinánd trónörökös leteszi az alkotmányra az esküt, mire őt és nejét román királlyá, illetve királynévá proklamálják. Károly herceg trónörökös lesz. A király és neje a néphez proklamációt intéznek. (Táviroda.)

Tisza István gróf Ferdinánd királyról.

Budapestről jelenti a miniszterelnökség sajtóosztálya: A nemzeti munkapárt körében igaz részvétellel tárgyalták Károly román király halálát. Tisza István gróf a pártkörben a következőket jelentette ki:

— Románia nagy uralkodót, Európa bölcs államférfiút, a monarchia hű barátot veszített Károly királyban. Károly király államférfiúi belátása vetette meg Románia fejlődésének alapjait azon hihetetlen gyarapodásban, melyet e nemzet anyagi erőben, politikai sulyban, kulturában felmutathat. Az érdem országánrészo az övé. Oroszország tözsomszedságában, balkáni szláv népek közé ékelve, a között volt Romániának választása, hogy az orosz protektor mostoha gyermekeként a szlávizmus mellékajlása legyen, vagy pedig értékes tényezőjé alkossa azon középeurópai hatalmu csoportozatnak, mely orosz hegemonia ellen véli a föld legműveltebb nemzetének önállóságát, kulturáját és magát a balkáni szláv népek szabad fejlődését is. Engem — mondotta Tisza — kora ifjúságomtól fogva áthatott annak tudata, hogy magyarnak és románnek ez az utóbbi a feladata és hogy ebben a közös misszióban ennek a két népnek találkozni kell. Fájdalmas tehát az a gondolat, hogy a román nép kipróbált vezetőjétől megfosztott. De sokkal nagyobb a bizalmam ugy Ferdinánd királynak, mint Románia vezető államférfiainak politikai belátásában, semhogy attól tartanék, hogy orosz aknamunka által nagyra nőtt áramlatok nyomása alatt olyan kalandokba sodorhatnák Romániát, melyek egyaránt kompromittálnák Románia becsületét és létérdekeit és ezt az országot végveszélybe döntenék.

Az elhunyt király uralkodása.

Károly Eitel Frigyes Zephyrin, román király, Antal hohenzollerni herceg másodszülött fia, született Sigmaringenben 1839. április 20. A honni egyetemet látogatta és azután a porosz hadseregbe lépett, melynek sorában részt vett az 1864. dän háborúban. A II. gárda-dragonos ezredben szolgált, mint kapitány, midőn a Bratianu János szaván induló román párt (Cusa bukása után) a román trónnal megkínálta. Bismarck ezt a kandidaturát a kitörő félben levő osztrák háborúra való tekintetből élénken pártolta és III. Napoleon császár is titokban helybenhagyta. Ellenben a török kormány, Oroszország és Ausztria gyanuval fogadták a jelölés hírt és még akkor sem nyugodtak meg abban, midőn az 1866. április 20. án megejtott népszavazás alapján a szervező nemzetgyűlés Károlyt május 13. Románia örökös fejedelmévé megválasztotta. Miután az új (bolgá minta nyomán kidolgozott) alkotmányra megesküdött és trónját némileg megszilárdította, valamennyi nagyhatalom és a porta is elismerte fejedelemségét. Helyzete mindazonáltal nem volt irigylendő. 10 évig tartott, míg a pártok közötti szennvedélyes versengés a hatalomért valahogyan lecsendesedett. Károly előbb a "vörös" pártra támaszkodott, melynek feje Bratianu, egyrészt részrehajló párturalmat vitt és gyűlöletessé tette magát, másrészt óriási befektetésekkel és Strouberg által eszközölt vasútépítkezésekkel az ország pénzügyi hitelet alaposan megingatta. A király ezekből az okokból miniszterét 1878. nov. elbocsátotta, de sem a Coga niceanu, sem a Costaki-Epureano-kabinet nem bírta magát sokáig tartatani. Az 1870—71-iki német-francia háború napjaiban és Strouberg pénzügyi bukása következtében támadt forrongás idején a németek elleni gyűlölet oly fokra hágott, hogy 1871. március 22-én Bukarestben orosz kezű szított mozgalom támadt, mellyel szemben Károly király lemondással fenyegette az országot. Ez a fenyegetés meg is tette a hatását, a nyugalom helyreállott és a Ghika-minisztérium helyébe kinevezett Catargiu-kabinet munkához láthatott. 1872—76-ban kiépült a vasúthálózat, a pénzügyi helyzet pedig a dohánymonopolium behozatala által tetemesen javult. 1876-ban azonban a pártmozgalmak megújultak, az 1877—78. orosz-török há-

boru pedig komoly válság küszöbére sodorta az országot. Miután a Konstantinápolyban tartott kongresszus Románia semlegességét kimondani vonatkozott, a király kénytelen volt az oroszokkal szerződésre lépni és azok átvonulását megengedni. A porta ebben a szerződésben a párisi béke megszegését látta és így történt, hogy az Al-Duna partján (Kalafatnál) felállított román tüzérsg és török monitorhajók csakhamar löni kezdtek egymást. A román képviselőház erre május 22-én Románia függetlenségét mondogta ki. Magában a háboruban a románok eleinte nem vettek részt, sőt Gorcsakow orosz kancellár sértő gunnyal utasította vissza a király által felajánlott fegyverszegélyt. De midőn az orosz hadsereg Plevnánál sehogy sem tudott boldogulni, II. Sándor cár segélyt kért Károlytól, ki erre három dandárral Plevna előtt termet, több rohamot intézett az Ozmán pasa által hősiessen védelmezett erődítmények ellen és végre nagyban közreműködött Plevnának bevételében. A háború befejeztével a háládatlan oroszok arra kényszerítették a királyt, hogy Besszarábiáért a posványos Dobruzsát vegye cserébe; a berlini kongresszus pedig helyben hagyta ezt a méltatlan alkut. 1873-ban megkapta a Szent István nagykeresztjét. 1880-ban Károly a trónörökösödést rendezte, amidőn a Főpispóház öcsét, Ferdinánd herceget nyilatkoztatta utódának. 1881. március 26-án a képviselőház és a szenátus Károlyt egyhangúlag Románia királyává kiáltották

ki: a király és a királyné koronázása május 22-én ment végbe és az európai hatalmak kivétel nélkül ismerték el az új királyságot.

A román király és a mi uralkodónk között barátság közben mindig jobban szilárd lett és 1896. óta, amikor Ferenc József király Bukarestben látogatást tett, amelyet kevéssel utóbb Károly király budapesti látogatása viszonzott: Románia uralkodója országa egész politikai súlyával a monarchia mellé állt. Az ezek után következő esztendőben Károly király mindig szebb, biztatóbb jövő felé vezette a gazdaságos béke áldásaiban bővelkedő országot. A balkáni háboruban Románia semleges volt, de azután a monarchia óhajta ellenére Bulgária ellen foglalt állást; a román sereg bevonult Bulgáriába, mely területének egyrészt kénytelen volt átengedni Romániának. Károly király tekintélyét ez a siker csak növelte; a háború után a balkáni államok a román kormány vezetője alatt Bukarestben kötöttek békét.

Részvétáviratok.

Budapest: (Sajtóalbizottság engedélyével.) Szász Károly képviselőházi alelnök megleghangu részvétáviratot intézett a román képviselőház elnökéhez. (Táviróda)

Budapest: (Sajtóalbizottság engedélyével.) Tisza István gróf Cernin gróf bukaresti nagykövethoz megleghangu részvétáviratot intézett. (Táviróda)

Antwerpen a németek birtokában.

(Az ostrom utolsó napja. — Elmenekült a védősereg. — Albert király szökése)

Távirati tudósítás.

Berlin, október 10.

Antwerpen a németeké. Belgium legutolsó mentővára elesett és ezzel a németek lettek urai egész Belgiumnak.

A Waelhem—Lierre vonalnak, a frontban pedig Nethe—Rupelnek elfoglalásával, mint azt már több ízben megírtuk, várható volt Antwerpen sorsának beteljesedése.

Ha meggondoljuk, hogy a németek által elfoglalt valamennyi vár: Lüttich, Namur, Maubeuge és Antwerpen is, valóságos tudományos számítással arra a célra épültek meg, amelyek ellen a szövetséges csapatok rövidesen felszabadítják Antwerpen, annál is inkább, mert a németek egyáltalában nem szívték az oroszokkal és másfél hónapig át megelégedtek azzal, hogy biztosították magukat Antwerpenből irányuló támadás ellen és ezeket energikusan vissza is vetették. A belgák azt hitték, hogy Németország minden erejét Francia és Oroszország ellen teljesen elhasználta és Németország előkezett erejének és eszközeinek teljes felkészültségének határához. Rettenetesen csalódtak.

Szeptember végén Antwerpen vára körül mindenütt német csapatok bukkantak fel. Szűkebbre és szűkebbre szorult a vasgyűrű a vár körül és előbbek Mechelnél verék meg a belga hadsereget, amely a vár erődgyűrűje köré vonult vissza kényszerűségből. Egyszerre az ábrán megkezdte a német tüzérsg a munkáját és az erődök betonfalai, páncéltornyokai rövid sorokban hevertek. Minden nap elesett egy-két erőd és redout; október 3-án meggyült a Lierre-Waelhem erőd vonal egészét a betört rés. A belga sereg a Nethe folyó mögött az Antwerpen által uralt magaslatokon fogta ta el állását. A németek fellarózkodásuk után előmozdultak, átkeltek a Nethe folyón és kemény harcokkal bekerítették a belga sereget pozíciójából.

Antwerpen eleste már csak azért is nagy jelentőségű esemény, mert ezáltal felszabadul több mint százezer német katona, akik most, hogy Anglia még gyarmati katonaságát is beadobja, a legalkalmasabb időben avatkozhatnak a nagy esatába. Továbbá mert most már az

egész ostromló felszerelés rendelkezésre áll és ezt Franciaország rövidesen meg fogja érezni.

Antwerpen elestevel meg van hódítva egész Belgium, mert a partok megszállása most már igen könnyű feladat, amelyet a derék népfelkelők a legjobban el fognak végezni.

A németek elvégezték a hátuk biztonságát és szabaddá vált az út arra, hogy Franciaországban lévő seregeik kiegészítő csapatait elküldhessék. Végül Antwerpen, a gazdag kereskedő és kikötő város gazdag forrása az élelmiszereknek.

A partok megszállásával Németország új, közelebb fekvő és alkalmasabb bázist nyertek Anglia megtámadására és nemsokára Anglia bünhődni is fog gazdaságaiért.

A város elfoglalása.

Berlin: Német főhadiszállás jelenti: Tegnap este, (urkozott éjjel félkötőkön) ma délután az antwerpeni borsó védelmi vonal több erődje elesett. A város ma délután óta a német birtokában van. A vár parancsnoka és a védősereg oltározták az erőd területét, csak még egyes erődítményeket tart az ellenség megszállva. Ez azonban nem befolyásolja Antwerpen birtokát. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, október 10. A nagyvezérkar jelenti: **Antwerpen vára az összes erődítményekkel együtt kezünkbe jutott.**

(Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A bombázás éjszakája.

Berlin: A Lokalanzeigernak a következőket jelenik Rotterdamból: Hollandiai határon figyeltek azt mondják el, hogy a német ágyúk percenként tíz lövést tettek és pereről-perere észlelhető volt, hogy mind több és több vörös fény szállott az ég aljára, ami azt jelentette, hogy egymásután gyújtották ki a város különböző részeit. Mind a pozorból, úgy menekültek a polgárok el. A Schelde folyón még mindig égnak a petroleum herők és megvilágítják a sötét éjszakában az egész tájékat. A belga katonák nem a hollandiai határ felé, hanem Ostendo irányában vonultak el, hogy a szövetséges sereggel érintkezésbe jussanak. A belga hadsereg maradványai a francia és az angol harc vonalba kerülnek. A most behívott fiatal belga újoncokat Angliában fogják kiképezni.

Egy másik tudósító írja, hogy éjjel tizenket órakor kezdődött a bombázás. A lapok már reggel bejelentették, mire megindult

a népvándorlás. Sokan nem akarták elhinni, de éjjel tizenket órakor beröpült az első löveg. Egyszerre ütött ki a tűz több helyen és pedig a déli vasutnál és Verchen városrészen, ahol nagy károkat okozott. A hippodrom leégett, az igazságügyi palota és a muzeum súlyosan meg rongálódtak. Reggel óriási pánik volt a városban, tizezrével futott a nép a városból, legtöbbszörre a hollandiai határra.

Csütörtök reggel fél tizkor lefegyverezték a polgárorséget, akik közül azonban sokan önkéntesen beléptek a hadseregbe. A megérkező új angol csapatok azonnal a fontosabb állásokat foglalták el a városon kívül. Még mindig érkeztek angol és francia ágyúk. Délben kiragasztottak egy proklamációt, amely azt mondja, hogy a belső várvonalat az utolsó lehetőségig védik. Albert király és a királyné a városban akartak maradni, de meg tudták győzni őket arról, hogy ez céltalan lenne.

Egy másik haditudósító táviratozza:

— Az első gránátok Verchen és Surenberg városrészekbe estek. Sok polgár megsérült vagy meghalt. Éjjel egy órára a város déli részét is észleltek. Azután következett a kelet és az északi rész és a messzehordó ágyúk még a város határán túlra is okádták a tüzet. A város északi részén egy vonat állt készon, hogy elvigye a vasuti tisztviselőket Hollandiába. Éjjel egy órakor kellett volna indulnia, de a golyózápor olyan nagy volt, hogy a vonat csak reggel három órakor merészkedett ki a pályaudvarról. Ekkor még mindkét hadsereg hihetetlen víztűzzel küzdött ellenük, hogy visszavonulása gondolt volna. Szökevények elmondják, hogy a bombák éjszakaiján nemcsak repülőgépek dobtak le bombákat, hanem egy Zeppelin naftaszagú foyadékot öntött a városra. A gránátoknak erősen gyújtó hatásuk volt, ahol leütöttek, rögtön lángok esaptak fel, hálótak és sobesültek feküdtek az utcán. Déli tizenket órakor a reádrég hízról hátra ment és kikergette az utolsó lakókat a városból.

Berlin, október 10. Hagából jelentik a Vossische Zeitung-nak: A belga gépfigyelők erős tüzelése nagyon megnehezítette volt a németeknek a város bevételet. Ezalatt azonban a belgák is rokkadvil sokat szenvedtek a németek nehéz ágyúitól. A németek egyes csapatokban helyezték el géptegyeiket és csúszon tüzeiket Nethe melletti tüzvonala. Midőn a belgák ezt észre vették, a levegőben repülték a magas épületeket. A belgák minden törekvése arra irányult, hogy a Genttel való összeköttetést déli irányban fentartsák.

Berlin, október 10. Antwerpen makass elmentállását egyhanguan Anglia bujtogatásának tulajdonítják. Még a hét elején is érkeztek angol katonák és ágyúk Antwerpenbe. A belgák a vár déli részét védelmezték, míg az angolok a keletet. Az angolok igen hősiessen viselkedtek, mégsem tudták ellentállni a német rehamoknak, amelyeket Bessler tábornok vártól szakértő parancsnokolt.

A királyi pár autón menekült.

Berlin, október 10. Albert király és a felesége nem akartak elmenekülni. A miniszterelnök nézetük megváltoztatására bírta őket a következő érveléssel:

— Ha felségtek itt maradnak, ebből az országnak semmi haszna nem lesz. Mert mi történhetik? Királyunk megsbesül és fogságba jut. Ez a nemzetre és a hadsereg harc képességére bántóbban hatna, mintha Antwerpen eleso... De ha elmenekül, még használhat hazájának.

A király és királyné egy szürke automobilba ült. Mikor a tömeg meglátta őket, elkezdeni kezdett. A királyné sirt. A király komoran nézett széjjel és némán szalutált. A szürke automobil a hollandiai határra vitte őket. A király azzal a gondolattal távozott, hogy Antwerpen még hetekig tarthatja magát. Nem sejtette, hogy néhány óra múlva a belgák „nemzeti bástyáján” német lobogó fog lengeni.

Amsterdam. A Vaz Diazschen Telegraphenbureau Sasivangendben külön tudósítója táviratozza:

— Mint már jelentettem, Albert belga király Selvaetében van. Kerülő uton tudtam csak eljutni a határra,

mert csütörtök reggel óta tilos a határon átmenni. Abból, amit láttam, csak annyit mondhatok, hogy a király hirtelen előttem állott. Tábarnoki egyenruhában volt s egy angol tiszttel beszélgetve lépett el a csapat előtt. Azt vettem észre, hogy a gondolatai nagyon messze lehetnek valahol. Fejét

mélyen lehajtva, rosszkedvűnek látszik. Gépiesen köszönt a népnek, amely nagyon gyengén éljenezte. Háromszor volt itt a király csütörtökön reggel. Claerk urnál lakik, aki tekintélyes egyéniség Selzaetében. A katonák piszkosak, gyengék, igen soknak rongyos a ruhája is.

A németek további előnyomulása.

Amsterdam, október 10. Hiteles jelentés érkezett ide arról, hogy a német seregek megszállták Achelt, a hollandi határ mellett Lüttichtől északra 70 kilométerre.

Berlin, október 10. A Rotterdamsche Courant jelentése szerint az idegen követségek és konzulátusok a németek előnyomulása miatt elhagyták Ostendét.

Délmagyarország tüzföldjén.

— Az Aradi Közlöny munkatársának utazása a magyar szerb határon. —

Fehértemplom, pénteken este.

Az ország déli részén folyó esztázások szomorú hírnökeivel már otthon, az aradi állomáson találkoztam, amikor vonatra szálltam, amikor elindultam, hogy végig barangoljam ama területeket, amelyekeken most a friss vér harmatja az őszi dér. Ma reggel száználmas sebesült csoport haladt át az aradi állomáson. Egyiket ketten vitték a vállukon, a másikat pedig nehéz mankók segítettek tovább. Egy kolozsvári öreg hölgy így fakadt ki emiatt:

— Csodálom, hogy egyetlen Vörös Keresztes ápolónót se látok idekint; pedig ezeknek a szegény katonáknak szükségük lenne a hivatott kezek támogatására. Hja, persze, nem akaródzik a nedves hidegben otthagyni a jó meleg ágyat. Nálunk, Kolozsváron éjjel-nappal tartunk inspekción, öregje ütatolja egyaránt.

És a jó kolozsvári néni még tovább is beszélt, de a szavát elnyelte a vonat kerekeinek kattogása. És — bevallom ezt az udvariatságot — nem is igen figyeltem a szavára, mert a gondolataim már azokon a mezőkön kalandoztak, ahol ilyen bénák is teremnek most.

... Vajon eljuthatok-e az izgalmas ágyufelesésekig, vajon nem fog-e megállítani valamelyik derék szakállas népfölkelő mellemnek szögezett szuronya? Ezekre a kérdésekre néhány órával később valóban lekötelező szívéllyességgel felelt meg Temesváron Joanovich Sándor főispán, Temes megye kormánybiztosa, a kitől azt kérdeztem: lehet-e reményem, hogy akadálytalanul járhatom végig a kisebb-nagyobb esztázási területeket? A kormánybiztosság titkári szobájában a legkülönbözőbb tárgyakat láttam fölhalmozva. A haskötők és érmelegítők mellett szürke pamut-csomagok. A másik sarokban egy asztalkán szerb hazaárulóknál történt házkutatás alkalmával elszedett iratok, nyomtatványok többek között olyan képes lap, amely Putnik vajdát ábrázolja teljes katonai díszben. E levelezőlap feladása óta eltelt vagy két hét. Hol van már azóta Putnik vojvoda és aki a lapot kapta...

Joanovich kormánybiztos tegnap tért haza délvidéki autótúrájáról. A veszélyeztetett pontokat sorra megtekintette s így a nála történt látogatásom különösen érdekes adatok birtokába juttatott. A kormánybiztossal való beszélgetésem a következő tényekhez segített:

A délvidék egyes városaiban és községeiben állandóan folynak ágyuharcok mindkét részről. Básiás, Kevevára, Orsova ellen újabb támadásokat intéztek a szerbek, anélkül azonban, hogy komoly eredményeket értek volna el.

Az elmenekült lakosság lassankint mindenhol visszatér, kivéve azokat, akiknek háza a közvetlenül veszélyeztetett területeken vannak. Érdekes különben, hogy Tisza István gróf miniszterelnök a napokban leiratot intézett a kormánybiztoshoz és közölte vele, hogy a Duna mentén lévő községekben egyáltalán nincs veszély. A Száván áttörő bandák nem a rendes szerb hadseregből valók, mert Petár király armádiáját követe tartják Szerbia belsejében mélyen bentjáró csapataink. A Dunán nem jöhetnek át a szerbek, erre még csak gondolni se lehet. — írja a miniszterelnök. — Megtudtam még, hogy a Duna vonala a mi oldalunkon oly nagy-szerű védőművekkel van felszerelve, hogy az esetleg áttörő ellenség az utolsó emberig elpusztulna itt.

A kormánybiztos azután biztosított róla, hogy az általa megjelölt helyeken szabadon mozoghatok és nehogy bántódásom legyen, ellátott okmányokkal, ajánló levelekkel.

Délután megindultam Básiás felé, ahol már augusztus óta ugyszólván hetenkint megismétlődnek támadó kísérletek, azonban tüzéségünk fölényesen semmisítette meg a Duna tulsó partján jelentkező ellenséget. A vonat csak Fehértemplomig közlekedik, amely tizenhat kilométernyire van Básiástól. Este hét órakor ért vonatunk Fehértemplomba. Az állomáson ugyszólván minden második ember mellé jut egy szurony és a katonák gyanus tekintettel fürkészik a kifelé tolongók százait. Mindenki gyanus most, aki él. A máskor élénk városka most kihalt, konganak az utcák. A férfiak a kórházban vannak... Itt is megtelt minden kórház. A rettenetesen hideg vonatban szerzett influenzám ellen gyógyszerért megyek a főúti patikába. Félnyolc és már zárnak.

— De szolidak, — mondom.

— Muszaj. A rendőrkapitány megparancsolta, hogy este nyolc óra után lélek se legyen az utcákon. Itt mindenki szót fogad; csendnek muszaj lenni.

És csakugyan, este nyolc órán túl élő ember nem mutatkozik a Főúton lévő szálloda környékén: Kinézek az

ablakon. Temetői csönd környez. Az októberi szél kergeti a vörös leveleket a sima aszfalton. És Básiásról idehallatszik az ágyuk tompa ordítása. Ezt miért nem tiltja be már a rendőrkapitány ur?

Básiás, szombaton délben.

Csuf, hideg őszi eső szitált, amikor ma hajnalban kocsin utnakindultam Básiás felé. Az országuton piros lábszárvédős szerbek és kék ködmönös magyarok igyekeztek Fehértemplom felé, ki kocsin, ki gyalog. Az uri fogat mind egyiknek föltűnt és a szerbek félelemmel vegyes alattomos kíváncsisággal pislácoltak felém. Milyen más a magyar paraszt nyilt, egyenes tekintete. Az első falu, a szép magyar nevű, de szerb ajku Varázsliget, amely varázsosnak igazán nem mondható. A házak fele meszeletlen, vakolatlan vörös kötömeg. Azután Nérasolymost találok az egyre dühösebben zuhogó esőben. A zöld vizü Néra patak deszka hidjánál találok az első szuronyos őrt, aki megállit.

— Igazolványt! — kiáltja.

— Itt a kormánybiztosé!

Az is jó lesz, — mondja s miközben a pecsétet tanulmányozza, mosolyogva szól: — De azért szívesebben lennék otthon Kiskunfélegyházán; mert nekezebb dolog ez kérem, mint öt követválasztást végig csinálni.

Tovább. A Dunát jelző törpe füzések között nagy csomó szépen hízott sertés, bárány, meg tehén legeleszget békésen. Az őruk egy vastag élő fa törzsében vájt nagy üregben pipázgat és isteni nyugalommal nézi a rongyos fekete felhőket.

Hét óra már elmúlt, hogy a básiási határhoz értünk. Itt csap meg először a háboru szele, amely egész csomó békés polgárt sodort ki nyugodt otthonából. Egyre sűrűbben találkozom menekülő parasztsaládokkal; némelyek egész lakásfölszerelésüket — a festett komót szekrénytől az utolsó mosogató rongyig — mindent magokkal cipeltek, mások viszont megelégedtek azzal, hogy megmenthették kukoricájukat, buza állományukat és azt helyezik el Fehértemplomban. Azután begördült a bérkocsi a Málá Vlagorja hegyesucs lábánál elterülő kis Básiás egyetlen utcájába. Innen már látni az emeletes, egykor csinos állomásépület elpusztított kormos tetőzetét. A fekete betűk az állomás homlokzatán messze riktanak: Básiás.

Báziás! Junius huszonkilencedikén voltam itt legutóbb, hogy gőzhajón tegyem meg az utat a híres Kazán szoroson végig Orsovára. Talán épen abban az órában terítette le a szerb golyó Ferenc Ferdinándot, amikor a hajó valamelyik szerb állomáson kötött ki s talán az a piros képu hajóskapitány volt a háború első halottja, aki akkor a gőzhajónkat irányította az örvényes Dunán. És azon a helyen, ahol a pompázó nyár szépségeinek örvendhettem, ma szerb gránátok nyomait kutatom. A Duna-tulso oldalán a szép csengésű Gorica nevű hegy mögött van a forrása a szerb gránátok és srappelök tüzének, amely megrémítette a báziási lakosságot. Azonnal konstatálni kell azonban, hogy a félelemre koránt sincs olyan ok, mint otthon hiszik.

— Báziás romokban hever, — hallani olykor-olykor otthon s a hirt szélesebben tovább adják. Pedig nincs így. Báziás mintegy kétszáz főnyi lakossága nem azért távozott, mert az összes házak elégték volna, hanem mivel itt állandó a nyugtalanság. A polgári lakosságból most már csak nyolcan vannak itt s kívülük katonák, csendőrök, pénzügyőrök tartózkodnak a községben. A csendőrség parancsnoka egy csendőrfőhadnagy, aki a nagyváradi csendőriskola tanára békeidőben. — M. a katonaság parancsnoka, budapesti tanár. Igen nehéz szolgálatot teljesít az itt őrszolgálaton lévő fegyveres erő. Eltekintve, hogy az életük állandóan veszélyben van, maga a szolgálat igen komplikált. A tiszteknek rövid időközökben ellenőrizniök kell az őrszemeket. Nappal, ha mozognak, mindig számíthatnak arra, hogy rájuk eresztik a srappel esőt, éjjel pedig vaksötétben botorkálnak vízben, pocsolyában. A csendőrfőhadnagy a mozgósítás ideje óta van itt és szinte elfeledte már, hogy milyen lehet a város?

Augusztus tizenhatodika óta alig mulik el nap, hogy a szerbek át ne küldenek ide forró üdvözlőket ágyutöltelék formájában.

Ekkor még tizenhatcentiméteres nehézségi ágyúkkal dolgoztak a szerbek s a mieink számítása szerint ebből hat volt a birtokukban. Már augusztus 13-án eltalálta néhány löveg az indóházat. A homlokzat egy részét be is döntötte; az erkélyt is megrongálta, de az épület maga használható állapotban maradt és használták is, különösen amióta kijavították. Az ágyúk munkája ettől fogva nem szünetelt, de csodálatosképen nem érték a lövegek az állomást, hanem a kopár hegyfalhoz vágódtak és egyes házakra pattantak. Azért irányították a szerb ágyúkat a hegy felé, mert amögött sejtették a mi ütegeinket, de persze alaposan csalódtak. A mi ütegeink oly pompásan el vannak rejtve, hogy azokat lehetetlen fölfedezniök. Az ellenség dühében ismét a vasuti indóház ellen fordult, különösen azóta, amióta látta, hogy a Fehértéplom-báziási vasuti közlekedés beszüntetése után, mozdonyokkal szállították katonáinknak a szükséges cikkeket.

Mostanáig száznyolcvan lövést adtak le a szerbek Báziás ellen.

Jellemző az ő találóképeségükre, hogy a rengeteg lövés mellett is csak október harmadikán délelőtt féltizenegykor lobbanthatták lángra az indóház tetjét. Az ezen a napon leadott lövések közül a nyolcadiknak sikerült fölggyújtani a cseréptető erős kőépületet. Az a srappel, amely a gyújtást végezte, először a hegyoldalhoz vágódott s tüzes darabjai a tetőre pattantak. A padlás alatt egy nagy és egy kisebb lyuk mutatja a lövegek útját. Elöl fönt olyan nagy lukak tátonganak az épület falán, hogy nagy gyerekek bujkálhatnának át azokon, ha kellemesebb játékot nem tudnának találni maguknak. Az indóház szomorú képet mutat. A balszárnya teljesen elpusztult, a jobb szárnya még használható volna, azonban a tiszték már nem tartózkodnak benne, hanem elhelyezték magukat valamivel védettebb helyen. Az épület kémenyei csupaszon, megrongálva meredeznek az ólomszínű ég felé. A vendégszobák (az emeleten jól berendezett szálloda is volt) butorzata porrá zúzva hever a téglatörmelék között. Az épület nagyobbik jobbszárnya olyan benyomást tesz, mintha földrengés sújtotta volna, vagy mintha valami Hercules megrázta volna az oszlopokat és a bent lévők úgy zuhantak a földre, akárcsak eperfa rázás idején az érett gyümölcs.

A főhadnagy így mondta el a ma egy hete történt izgalmas eseményt:

— Szombat eddig mindig kritikusan nap volt, mert ezt a napot folytonos ágyuzással tették emlékezetessé a szerbek. Amikor a nyolcadik lövés fölggyújtotta az épületet, minden ember hozzálátott az oltáshoz, ha bár el voltunk rá készülve, hogy a lövöldözés folytatódik. Embereim azonban halálmegvető bátorsággal végezték munkájukat, amelyben folyton megzavarták az ágyuzások. Tűdvalévő, hogy a fény gyorsabban fut a hangnál, és így pár másodperccel hamarabb láthattuk a Gorica mögött felvillanó tűzsugárt, mint a hogy a srappel föllöttünk felrobbant. Tehát amikor felvillant a fény, megparancsoltam embereimnek, hogy fussanak földözet mögé. Így sikerült megkímélni az emberek életét, de sajnos az állomást nem tudtuk megmenteni.

Azután közvetlenül a Dunaparttra mentünk és a csendőrfőhadnagy szíves volt magyarázni az itteni terepet. A Gorica csúcsa mögött állnak a szerb ágyúk. Különböző megfigyelések azt igazolják, hogy most már a szerbeknek legföljebb két ágyúk lehet ott és vagy husz népfölkelőjük. Hogy a Goricától keletre és délre fekvő Zatonye és Ram községekben sincs több katona, az is valószínűnek látszik. A többször említett Gorica kopár csúcsán csak tábori távcsővel fölfedezhető földsánc van, amely megfigyelő állomásul szolgál a távolabb lévő és innót nem látható ágyúk számára. A főhadnagy távcsőjével kémlelem a sáncot, amely így jól látható. Közvetlenül a Duna part-

ján is van őrhelyük a szerbeknek, de az, úgy véljük, a föld alá vezető út szájánál lehet.

— Nem fenyeget most veszély bennünket, hogy így minden fedezék nélkül állunk itt, szinte kihíva őket? — kérdezem.

Mosolyogva felelt kalauzom:

— De bizony veszélyben vagyunk. A szerbek ugyan igen ritkán szoktak egyes emberekre ágyuzni (ámbar a szomszédos Palánka községben lévő őreimmel ez is megtörtént) azonban ebben a zuhogó esőben aligha kapunk tőlük valamit. Ha kiderül, talán...

Tovább ballagtunk. Komor arcú katonákkal találkozom.

— Nem félnek az ágyutűztől?

— Nem hát — mondja a harsabbajuszu somogyi fiú — mink akkor is vígan pipázunk itt és belepökdösünk a Dunába, ha szólnak is a rög mozsarak. Bennünket nem fog az ő golyójuk.

— Dehogy is nem fog — vág közbe Molnár István államvasuti váltókezelő, akinek már szomorubb tapasztalatai vannak. — Szeptember 23-án, amikor egymásután harminc lövést adtak, az én portánom is felrobbant egy, hajnali 3 óra 23 perckor. Én vártam a vonatot a váltónál, a feleségem pedig az udvarban vizet merített. Az épen berobogó vonatot vették célba a gazemberek, de az én házikómat találta. A csérepet lesodorta a házról s a feleségem arcát összevagdalta, nekem meg a combomat sebesítette meg. A szobában alvó kislányem felriadt a robbanásra; gyorsan kimentettük, nehogy megfulladjon a füstben. Ez a bomba, úgy látszik, nem valami erős volt, mert hiszen különben ma már nem élnék. De van azoknak erősebb is. Ha megkezdik a munkát, elbujik itt minden polgár ember. A községi bíró hősiesen kitart, igaz, hogy a pincében lakik, amióta háború van. A vasutasok közül csak én meg Festő Lajos kollegám lakunk már itt, nem tudom még meddig. Posta már nincs. Az asszonyok már rég nincsenek itt és mi ritkán eszünk meleg ételt. De még a tiszt urak is bétszámra alig esznek egyebet szalonánál, kolbásznál.

Csodálkozva tapasztaltam, hogy a legközelebbi faluban közvetlenül a Duna partján háborítlanul legelhetnek a kövér gulyák. Megkaptam rá a magyarázatot: Báziáson kívül a környékbeli falvak lakossága szerb és dunántúli ellenségeink ezt tudva, nem háborgatják őket gránátjaikkal. A naiv szerb sereg azt reméli, hogy valamikor jó étvágygal fogyaszthatja el az ott legelésző tehenek husát. Az itteni szerb parasztság jól viselkedik a magyarokkal szemben. Csak egy áruló akadt: Sztokics Milán mérasolymosi kisbirtokos. Hetekkel ezelőtt este a Duna partján lámpával adta tudtul ellenségeinknek, hogy a folyó melyik részén szabad az út. Szerető Lajos káplár éles szemre észrevette ezt és elfogta az árulót. De az ő segítségével sikerült törbe csalni azokat a szerbeket, akiknek Sztokics jelt adott.

Három komitácsi jött át ladikon és negyvenhét bombát hoztak magukkal. Sztokics bevallotta, hogy a bombákat Fehértemplomnak szánták.

Hogy az árulóval és büntársaival mi történt, azt könnyű kitalálni...

Az eső elől bemenekültem az állami iskola épületébe, amely most lakotanya. A Kisdédóvó feliratu teremben most M. tiszt oktatja a legénységet arra: hogyan kell viselkedni, ha ellenség akar átjönni a nagy vizen. Simon Gyula iskolaigazgató családja még nem távozott el. Itt van tizenöt esztendő bájós leánykája, Zefir, aki az üdeséget és fiatalságot képviseli ebben a komor kis birodalomban.

— En nem is bánám, ha a háboru végéig itt maradnánk. Olyan érdekes amikor ágyuznak. Nagyon szeretnék egy szép, sértetlen srápnel darabot szerezeni és karperecet csináltatni belőle. Mondja főhadnagy ur, fog-nak ma is ágyuzni? Ugy-e megteszi?

Azután bevonultam a füstös kopott kocsimába — irni. Volt még egy szék és egy zsiros faasztal. Az idő közben derülni kezdett. Az eső eláll. A Gorica érzéketlen arcára némi derüül. Egy óráig irhattam, amikor sárgásan foszforeszkáló fény villan át az égbolton. Villámlik talán? Bumm, Bumm... bumbum... ötször egymásután löttek a szerb hegyek mögül. A mi sziklás hegyünk csucsára és a kopár hegy százszoros erővel adta vissza a menyörgést. Megkértem Festő Lajos váltókezelőt, hogy a hegy titkos utjain kusszon föl és hozzon srápnel darabokat, a most hallott lövések maradványait. Jó félóra mulva visszatért a derék vasutas a szép zsákmánnyal. Egy gyönyörű srápnelköpenyt és több nehéz golyót, szilánkot vettem át tőle.

Bolgár Lajos.

Aradi román vezérférfi Károly királyról.

(Carmen Sylva a román nép szívének meghódítója. — Az elhunyt uralkodó és Ferenc József. — Oroszország a románság veszedelme. — Károly király és a mi románjaink.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 10.

A román nemzetiségi pártnak egy Aradon élő vezérférfia, aki a komiténak is befolyásos tagja és résztvevő a legutóbbi béketárgyalásokon is, s aki a romániai viszonyoknak is alapos ismerője, Románia elhunyt királyáról ezeket mondotta el az Aradi Közlöny munkatársának:

— Károly királyt nemcsak a romániai románok, de magyarországi románok is a legnagyobb tisztelettel vették körül, s az ő szeretetreméltó egyénisége igazán befészkelte magát valamennyi román szívébe. Ezt miunde-nekelőtt természetesen azzal érte el, hogy negyvennyolc esztendői áldásos uralkodása alatt a jólétnek és a kulturának olyan magas fokára emelte Romániát, hogy az büszkesége lehet minden románnak. Uralkodása kezdetén nem volt népszerű országában, de a sors különös kegye oldala mellé állított egy rendkívül böcs asszonyt, Erzsébet királynét, aki költői lelkületével megérezte, hogy melyik az az út, amely a román nép szívéhez vezet, s ezért uralkodásának első évében már különös gonddal órkodott a királyné azon, hogy az új dinasztia mindinkább nemzeti jelleget öltjön. A felekölt királyné mindjárt több együletet alakított, amelyek részint a jótékonyaság gyakorlását tüzték ki célokul, részint az volt a hivatásuk, hogy a nemzeti szellemet felélesszék és ébrentartsák a nép körében. Költeményeiben is iparkodott megismertetni a román lélek gazdag tárházát, különösen a német olvasóközönséggel. Az a meleg érdeklődés, amelyet a királyné a román nemzeti érzéssel szemben tanusított, csakhamar meghódította a románok szívét, s ennek következtében magát a királyt is mindinkább megszerették.

De az idegen nemzetbeli uralkodónak nagy népszerűsége tulajdonképpen csak az orosz-török háboru után erősödött meg. A háboru folyamán tanusított személyes hősiessége imponált a népnek, amely ettől kezdve igazi nemzeti fejedelmnek tekintette őt. Mikor 1877-ben Kalafatnál inspicálta a román csapatokat, a Duna jobb partjáról a törökök lövöldözni kezdtek arra a helyre, ahol a király és kísérete állottak fel. Egy gránát közvetlenül az ő lába elé hullott. A mellette lévő tábornokok ijedten és megrémülve kérték, hogy hagyja el a veszélyes helyet, rimánkodásuk hiábavaló volt s Károly király akkor mondta ezeket az emlékeztető szavakat, amelyek óriási kihatással voltak népszerűségére:

— Az ágyuzó az én kedvenc zenéim.

Az a tény, hogy a háboru minden fardalmát katonáival együtt és egyformán viselte el, hogy hónapokon keresztül egy rongyos, düldező parasztkunyhóban lakott s hogy kitar-tásának legkitünőbb példáját adta ezzel, nagyban növelte népszerűségét és igaz szeretetet váltott ki népének szívéből. Életének talán legnagyobb fájdalma az volt, hogy ennek a háborunak az eredményét nem tudta úgy kihasználni, mint ahogyan szeretne volna. Az oroszok — mint ismeretes — a teljesen értéketlen Dobruđa ellenében elvették Romániának leggazdagabb, legtermékenyebb földjét, Besszarabiát. Este végéig mindig fájlalt ezt s nem tudta megvigasztalni az a körülmény sem, hogy a háboru eredménye Romániának teljes felszabadítása és királysággá való proklamálása volt.

A háboru után áldásos béke évei következtek. Legnagyobb gondját most az ország anyagi és kulturális fejlődésére fordította. Az ő uralmához tartozó községekben mindent mintaiskolát alapított s ezek a falvak tényleg mintafalvakká lettek, úgy, hogy ezeknek példája után indulva kezdődtek a többi romániai falvak is esinosodni, fejlődni, hozzácsatlakozni a nyugati kulturához. Különös sulyt helyeztet a gazdasági oktatásra és személyesen érdeklődött a népiskolai tanterv iránt, amelytől azt követelte, hogy ne az absztrakt ismeretekre tanítson, hanem a népnek gazdasági kiművelésére. Gazdaságos uralkodása alatt a kivétel a hivatással szemben olyan arányokat öltött, hogy Románia pénzügyei teljesen rendbe jöttek s anélkül, hogy a népre súlyosabb adókat vetett volna ki, az ország el bírta viselni az újabb fegyverkezőseknek óriási költségeit is. Munkásságának hasznos eredménye mutatkozott az 1913-iki mozgósításkor, amikor a román kormány egy hét alatt mozgósított és tökéletesen felszerelt ötszáz ezer emberből álló hadsereget, amelyet pár nap alatt a Balkánra vethetett. Károly királynak olyan nagy volt már a tekintélye, hogy a balkáni államok a legnagyobb örömmel fogadták el meghívását, amely arra irányult, hogy Bukarestben kössenek békét. Fényes eredményű hosszú működését ez a béke koronázta meg. Büszke is volt utolsó lehelletéig erre a művére és féltékenyen órkodott, hogy a béke állandó maradjon és különösen az ő ezirányú érzékenységének lehet tulajdonítani, hogy az osztrák-magyar diplomáciának nem sikerült az

a törekvése, hogy a bukaresti békét revízió alá vegye.

Őszinte barátság fűzte Károly királyt Ferenc Józsefhez s akik közelebbről ismerték, tudták, hogy a mi böcs uralkodónknak talán legnagyobb tisztelője ő volt a koronás főközül. Királyunkról mindig igaz szeretet hangján beszélt és szinte kiértett hangjából a büszkeség, hogy el tudta nyerni a mi királyunk őszinte barátságát és szeretetét. Ahányszor csak külföldre utazott, sohasem mulasztotta el, hogy Bécsben, vagy Ischlben fel ne keresse uralkodónkat s többször váltottak leveleket egymással, amelyek az igazi, kölcsönös megbecsülésnek voltak bizonyítékai.

Nagy rajongással szeretete unokaöccsének, Ferdinánd trónörökösnek, a mai királynak gyermekeit s ezeknek nevelésére személyesen ügyelt fel. Nagy örömmel látta különösen a trónörökös legidősebb gyermekének, Károly hercegnek gyönyörű fejlődését s azzal büszkélkedett, hogy Károlyból már valódi román uralkodó lesz, mert — mint egy alkalommal tréfálkozva kijelentette, én a nagy tud káromkodni, mint egy román pap. Nagy gondja volt arra, hogy az ifjú főherceg, aki igen esztalan volt gyermekévében, megszeresse a hadi életet és első katonai oktatását ő maga személyesen látta el.

Az elhunyt királynak az osztrák-magyar monarchiához való szívélyes viszonya közismert volt. Mint Hohenzollern, természetes, hogy szíve szerint a germán hatalomhoz húzódt, de politikailag is megvolt gyöközve arról, hogy a románság legbiztosabb támaszát a közép-európai hatalmokban lelheti fel. Nem lehet azért azt állítani, hogy oroszellenes érzelmű volt, de jól tudta, hogy a románságra nézve igazi veszedelmet csak a szlávság jelenthet, s azért folyton arra iparkodott — bár egyébként a cári udvarral a legbarátságosabb viszonyt tartotta fenn és ápolta — hogy a román vezető államférfiakat is maggyőzze a maga politikájának helyességéről. 1906-ban, uralkodásának negyvenedik évfordulója alkalmából rendeztette az első általános kiállítását Bukarestben. Ezrenként tödültek erre Magyarországról is a románok s a király sokat közülök kihallgatáson fogadott. Mindazok, akik abban a szerencsés helyzetben voltak, hogy beszélhettek vele, elragadtatva meséltek jószívűségéről és közvetlen, nyájas modoráról. Azzal a különös tehetséggel rendelkezett, hogy a személyes érintkezésben embernek tudott mutatkozni, anélkül, hogy pillanatig is elfeledtette volna a vele beszélővel nagy méltóságát. Az uralkodók legfőbb erényeit: párosítani a népszerűséget az igazságossággal, talán kevés uralkodó egyesítette magában úgy, mint a mostani elhunyt román király.

Családi élete mintaszerű, példás volt. A királyné imádtá urát, akit gyönyörű költeményeiben „az ő hősnének” nevezett és gyakran megőnekelte. Erzsébet királyné az orosz-török háboru alatt egy gyűrűt adott hadbavonuló férjének s ezt a gyűrűt, mint drága amulet-tet azóta is mindig az ujján viselte. Mikor tíz tizenkét évvel ezelőtt a királyné nagybeteg lett, heteken át nem mozdult el ágya mellől s a szó szoros értelmében azt lehetne mondani, szinte maga ápolta. Családi életének ez a rendkívüli tisztasága azért fontos, mert jótékony hatása példa volt a román társadalomra, amely, különösen régebben, nem hódolt épen a szigorú erkölcsösségnek. Sokan számára vetették szigorúságát, de akik közelebbről ismerték, jól tudták, hogy ez a nagy takarékosága mestérséget, esmét erény volt, mert mintaképet akart állítani a román bojárok elé, akik pazarló hajlamokkal rendelkeztek s példával akart szolgálni arra, hogy a nemzeti vagyont rom szabad könnyelműen elfecsérelni. Nagy takarékoságával elérte is azt, hogy a román dinasztia az európai uralkodóházak leggazdagabbjai közé tartozik s erős alapot szerzett utódainak.

A magyarországi románokat szeretete s szívesen látta, ha ezek közül időnként némelyek meglátogatják. E látogatások alkalmával sohasem mulasztotta el, hogy vendége előtt ne magasztalja Ferenc Józsefet. Ebből mindenki megérthette, hogy Károly királynak nem voltak irredentisztikus álmái. Nincs is olyan ember, aki azzal dicsekedhessen, hogy Károly királytól ilyen irányban valaha is csak a legkisebb célzást hallotta volna. Erősen fájlalta, hogy a magyarok és románok

között nem volt mindig a legzavartabb viszony és sokszor nyilvánosan is kifejezést adott annak a reményének és óhajának, hogy Magyarországon a románok és magyarok között tartós béke létesüljön, s hogy a románok otthon érezzék magukat és boldogok legyenek Magyarországon is. Ismeretes különben Bismarckhoz intézett ama levele, amelyben arról panaszkodik, hogy mennyi nehézséget okoz neki az a körülmény, hogy Magyarországon ezek a nemzetiségi viszálkodások nem tudnak eltűnni. O mindíg a békés irányzatot művelte és annak volt lelkes hirdetője. A magyarországi román nemzetiségi párt elnöke, Mihályi Tivadar igen jó viszonyban volt vele s megkívánta tőle, hogy valahányszor csak ügyei Romániába szőlították, mindig tegyen látogatást nála. A magyarországi románok egyetlen egy ízben nehezteltek rá, amikor a memorandum per után kitüntette Jászenszkyt. Ebben is csak alkotmányos érzésének hódolt s a kitüntetésről kitűdött, hogy annak tulajdonképeni indítványozója Sturza Demeter, az akkori miniszterelnök volt, aki azt gondolta, hogy ezzel a kitüntetéssel is csak utját egyengetheti a magyarok és románok közti jó viszonynak.

Egy haditudósító naplójából.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 10.

Biró Lajos, a Pester Lloyd haditudósítója írja lapjának a főhadiszállásról a következőket:

— Freud professzor híveinek ajánlom figyelmébe az itt következőket.

Lelkem titkainak kifürkészése, hogy ezáltal szenvedésem megszűnjön, csakugyan az első lépés a gyógyuláshoz, azonban nem is több, mint első lépés. Itt vannak tehát a titkaim: nincs pénzem, imádoztam nem szeret többé, hivatalomban kellemetlenségeim voltak, régi emlékek vesznek körül nyomasztó teherrel, csalódások, meglepetések, szenvedések, csüggedések — igen, igen, igen. A orvos finom uja fölzavarta és felszínre hozta szívem mélyéből a rejtekek sötét lakóit. Most szemébe nézhetek a fekete seregnek. De honnan vegyem a bátorságot ehhez az ahhoz, hogy ne meneküljek inkább vissza a betegségbe.

Adjatok valami legyőzhetetlen kényszerítő eszközt. Adjatok elem olyan érdekfeszítőt, ami jobban lebilinesel, mint eddig bármi. Tegyétek lehetővé, hogy régi szenvedéseim lelki okaira ne gondolhassak, vagy — ha már véletlenül eszembe jutnak — az egész gyászos sereget félvállról nézzem és eszöndes melancholiával ne vessek rajtuk. Küldjétek olyan szanatoriumba, ahonnan az óriások nyüzgése, amelylyel harcban állottam, hangyabolylyá zsugorodottan tűnik el. Adjatok háborút. Küldjétek a háborúba.

Mi az oka, hogy a katona két ütközet közben, ha csak mozgatni tudja tagjait és ha éhét valamivel csillapítani tudja, — az abnormis gyávaság ritka esetét kivéve, — csupa sürgőz jókedv lehet? Az ok egyszerűen az, hogy a katonának ilyenkor semmi egyébbel a világon nem kell törődnie, mint a maga életével. Amíg odahaza élt, ezer gondja volt; az elképzelhető legkomplicáltabb világban az elképzelhető legkomplicáltabb életet élte. Pénzgondjai, szerelmi gondjai, mesterség-gondjai voltak, emlékek, csalódások, lelki rázkódások és bánatok gyötörték; még a parasztleány is, aki most házasodott, tele volt odahaza gondokkal. A háború második napján mindezeket elfelejtette; ha egy pillanatra mégis eszébe jutnak, méla lekicsinyléssel gondol vissza azokra. Miesoda apró hangyabolyt képzelt ő az óriások seregének!

A katonának egyetlen gondja: az élete. És ez a gond nem is olyan nagy. A katona megszokja, hogy előtte, mögötte, jobb és bal oldalán emberek esnek el. Nem is állhat meg, hogy barátja holttesténél gyászoljon; többre, mint futó olkomorodásra se idő, se alkalom. „No, pajtás, te készen vagy... holnap... ma... pár perc múlva talán rajtam a sor.”

A katonának csak a halálal van dolga. És a halál nem is olyan nagy valami, ha sokszor van dolga vele az embernek.

...A repülőtérről fölemelkedik egy könnyű monoplán. Gyorsan a levegőbe dobja magát, egy darabig a repülőtér fölött vágja a köreit. Csigavonalakban egyre magasabbra száll és a felsőbb rétegeket furja. Meglehető magasságot érhetett el, mert az ellenséges vidék felé száll és szer méteren alul minden másodperc a halálát hozhatja.

Most elérte a magasságot, amelyre szükség van, megfordul és határozott irányba keletnek röpül. A motor ritmikusan berreg, a fából és érből való madár nagyokat nyomul előre. Haláltánc. Egy légörvény jöhet és több száz méter magasból lezuhan. A kéz gyökerelesen fogja a kormányt, de az emberi ügyesség itt nem segít. Itt csak a szerencsés véletlen segít. Talán sikerül a két szárnynak, hogy a letelék áramló levegőt ruganyos párnáká nyomja, — akkor a levegő pápadt urának szíve újra dobog és a gép tovább repül. De a motor elromolhat, a csavarok eltörhetnek, a szárnyak is oltörnek néha. És a túlról dühöngő fegyvertűz döröje hallatszik és egyszerre a repülő ember fehér füstfelhőt vesz észre a közelében, amelynek közepéből tűz villan ki. Alulról ágyúkkal lövöldöznek utána. És neki beljebb kell repülnie az ellenséges területen, tovább, egyre tovább és jaj neki, ha csak egy pillanatra kénytelen lezuhanni. (Egy ifjú pilóta néhány hét előtt felszállt, hogy Oroszországba repüljön; véletlenül huszazer korona volt nála, amelyet hazulról hozott magával. Azóta nincs semmi nyoma.) Tovább kell tehát szállania, egyre mélyebben az ellenség területén, egyre tovább, órákat, fél napot kénytelen a fagyos magasságban, tüzes golyócsó közepette tölteni, testének és lelkének minden erejét a végsőkig meg kell feszítenie, amíg végre feladatát elvégzte és hazafelé repülhet.

Hazafelé száll. Már biztos talaj fölött van. A nagy magasságból leereszkedik. Légész lenn van már. Mindjárt kiköt. Lent egy csapat katona megy. A mieink. Népfelkelők. Derék katonák, akik sokat felejtettek és sokat — az új dolgokat — még nem tanultak meg. A derék népfelkelők észreveszik a repülőgépet, látják annak színeit — a mi repülőgépeink piros-fehérre vannak festve, — de nem ismerik meg; egyikük vállhoz kapja a fegyvert és szaporán tüzel a repülőgépre. A többiek sebtében követik a példát és pár perc múlva az egész század lövöldöz a repülőgépre. A gép körül fűtyülnek a golyók. Szárnyain itt és ott egy-egy lyuk támad. A pilóta — egyike a legjobb repülő-íásztjeinknek — gyors fordulattal szabaddítja ki magát a vadul tüzelő fegyverek közeléből, gyors és merész siklórepüléssel leereszkedik és földet ér. A gép még mozgásban van, ő azonban kiugrik és dühöngve rohan a meglopott népfelkelőkhöz és szíve mélyéből káromkodni kezd:

— Ezer monykó, hát vakok vagytok?! A ti bolond lövöldözésteekkel még bajt okoztok!

Csak a halálról van szó. És a halál nem nagy dolog. Egy rendszeres valami. Intézményszerű. Vannak tábori konyhák. Vannak tartaléktápszeretek. Van municiósz szerelvény. És van halál.

...A tiroli vadászok valahol előrsők voltak. A csapatnál van egy borju. Nem tudom hol szerezték. Értékes dolog: egy öreg tartalékosra bizzák, a ki odahaza, a tiroli hegyek között, tehénpásztor volt.

Egyszer csak keresik a borjut és őrizőjét és nem találják. A borju elszökött és a pásztor utána ment, hogy visszahozza. Hová, merre mentek. Az orosz előrsők felé.

Az orosz előrsők irányába ép egy huszár-esapat indul, lovasjárőrnek. A tiroliak hadnagya kéri a huszárhadnagyt, hogy a juhászort, ha észreveszi, hozza vissza; ha lehet, a tehénrel; ha nem megy másképp, a tehén nélkül.

A huszárok tovább lovagolnak és negyed óra múlva egy erdő szélén csakugyan észreveszik a tehénrel. De hol van a pásztor? A táveső megállapítja, hogy szintén a közelében van. Elérte a megszökött tehénrel és most pihen egy kisre. Leül és pipára gyújt.

Alig szállnak az első füstkarikák a pipából, a dohányos embertől néhány száz lépésnyire — innét egész jól lehet látni — hat lovas tűnik föl. Kozákok. Úgetve jönnek a tehén és a pásztor felé.

A huszárok látják a dolgot, de kétségbe vannak esve. Sziklák és hasadékok választják el őket a tirolitól; jó félóraba kerül, a míg a völgy másik oldalára jutnak. No, te szegény tiroli, mi lesz most veled?

A kozákok a tiroli felé rohannak. A tiroli észreveszi őket. Fölemeli puskáját a fűből, leterdel, céloz, pam! pam! pam! — a hat ló közül kettő összeesik, a többi megfordul és vad futásnak ered. A tiroli újra leheveredik a fűbe. A pipa még mindig a szájában volt.

A huszárok felé lovagolnak. Alig tették meg az ut negyedét, a mikor odaát a völgyön túl, új lovascsapat látható. Most már egész szotnya kozák. Az előbbi hat lovas csak előre küldött járőr volt. Az egész szotnya a tiroli felé vágat. A huszárok látják; de még mindig nem tehetnek semmit. No, te tiroli lövész, mo t már igazán nem tudjuk, mi lesz jámbor lelkeddel!

A tiroli lövész látja a kozákokat, lenézden tekint feléjük, azután fölkel és lassan visszahúzódik az erdőbe. A fák mögő rejteződik. A kozákok az erdő felé vágatnak. Pam-pam-pam-pam-pam — öt lövés gyors egymásutánban. Ő lö ledől. Rövid szünet. Akkor uja pam-pam-pam-pam-pam. Megint néhány ló. Rövid szünet. És a tiroli vadász Manlichere újra muskálta fog, ezt azonban a kozákok nem várják be. Az egész szotnya megfordul és vad sarkantyúzással tovarohan. (Ezek a táborban azt fogják jelenteni, hogy az erdőben egész gyalogezred rejtezködik!)

Most már a huszárok erős vágatva jönnek és eljutnak a tirolihoz. A pipa még mindig a szájában van. No, koma, mondja a huszárnagy, most láss odébb, mert azok ott mindjárt ágyúval jönnek ellened!

De a tiroli nem fogad szót. A fejét rázza, kiveszi a pipát a szájából, dühösködik.

— A buta lövöldözés alatt — mondja — elszaladt a tehénem. Előbb azt kell megkeresnem.

A katona néha egészen elfelejti, hogy hő. A háború nagy keze a katona lelkéről minden sötét és fájdalmas nyomot letörölt, amelyet az élet otthagyt. A katona lelke olyan, mint az ősemberé. Mint egy vitéz gyerek lelke.

Változások hadseregünk parancsnok-ságában. Budapestről jelentik: (Sajtleibzött-ság engedélyével.) A király a trónörökösöt kinevezte a 19. gyalogezred tulajdonosává. Sajját kérelmére felmentette a prágai 8. hadtest parancsnokát Giesl Arthur báró lovassági tábornokot és a lemergi 11. hadtest parancsnokát Kolozsváry Dezső lovassági tábornokot. A király Borobiev Szevetozár gyalogsági tábornokot a harmadik hadsereg parancsnokává nevezte ki. Egészségügyi okokból felmentette Meixner Ottó gyalogsági tábornokot, a temesvári 7. hadtest és Gerstenberger Frigyes altábornagyot, a 27. kassai gyaloghadosztály parancsnokát és helyükbe kinevezte Scheuchensstuel Viktor altábornagyot, a 9. prágai gyaloghadosztály parancsnokát és Arz Arthur altábornagyot, Dietrich Albert altábornagyot, szorajevói várparancsnok felmentetett, helyébe Hala Oszkár vezérőrnagyot neveztek ki. (Dietrich mint ezredes az aradi 33. gyalogezred parancsnoka volt, míg Scheuchensstuel mint alezredes szolgált háziozredünkben.)

Az aradi Vöröskereszt varrodába e héten a következő adományok érkeztek: Brümmer Olga és Baba 4 korona 80 fillér, Timkó Ernő 2 korona, Magyary Lászlóné gyűjtése 50 korona, N. N. 10 korona, Brümmer Mátysné 20 korona. Az aradvárosi felsőkereskedelmi iskola növendékei, ez október 6-ikai koszoruból founmaradt 6 koronát, Szalavetz Miksáné 2 korona, „Portár” cimén 10 korona, Farkas Abrahám 12 korona 4 fillér. Mindezen adományokat hálásan köszöni és további szíves támogatást kér a varroda vezetősége.

Aradon nincs kolerabeteg

(Szerdán feloldható a város a zár alól.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 10.

Arad város járvány kórházában ez idő szerint csak Bracsó Péter trón fuvaros áll orvosi kezelés alatt, de mint kezelő orvosa, Hecht Arnold dr. tb. főorvos a járványbizottság ma délután tartott ülésén kijelentette, két nap óta gyógyultnak tekinthető. A bizottság ezért úgy határozott, hogy ha a beteg váladékának utólagos vizsgálata negatív eredménnyel végződik és ha újabb kolera eset nem adódik, akkor kedden újból ülést tart és kimondja, hogy Arad városát a zár alól feloldja, ami a kereskedelem és ipar szempontjából fontos, mert a vasut újból megkezdheti a szállításokat.

A bizottság mai ülésén, amelyen Varjassy Lajos polgármester elnökelt és amelyen Urbán Iván báró főispán, Hegedűs Ede alezredes katonai állomásparancsnok, Vaciu dr. törzsorvos, kórházparancsnok is megjelentek, örömmel vették tudomásul Tisch Mór dr. főorvos jelentését, amelyekből azt tudta meg a bizottság, hogy a város területén lakó polgárság körében még csak koleragyanus megbetegedés sem történt a járvány fellépténe ideje óta. Október 2-án az Iparos-szállón tartózkodott 65 éves munkás gyomorfájdalmakkal és hasmenéssel betegedett meg, beszállították őt és a vele együtt volt 16 személyt a megfigyelőbe, de a bakteriológiai vizsgálat mindnyájuknál negatív. A két koleras beteg közül az egyik ma a karanténba van, a másik pedig szintén javulófélben, úgy, hogy véleménye szerint miután az utolsó megbetegedés óta 10 nap eltelt, a város a zár alól fel lenne oldható.

Bittner Róbert rendőrkapitány hivatkozva a legújabb miniszteri rendeletra, amely szerint az utolsó meggyógyulás után még öt napig fentartandó a zár, kéri, hogy a bizottság még ne mondja ki a feloldást, mert a beteg gyógyulása még nincs pozitív megállapítva.

Hecht dr. bejelentette, hogy a két nap óta gyógyultnak mondható beteg váladékát újból megvizsgáltatja a gyulai bakteriológiai állomáson és ha az negatív lesz, akkor a zárat megszüntethető.

A bizottság úgy határozott, hogy a vizsgálat eredményét bevárja és kedden mondja ki a határozatot, amely természetesen a gyulai állomás jelentése szerint alakul.

Ezután a főorvos bejelentette azt is, hogy az aradi katonai hatóságok, különösen pedig Hegedűs alezredes a legmesszebbmenő előzenéséggel vannak tekintettel a város közönségére és azért, hogy a fertőzött területekről érkező sebesült katonák a járványt ne hurcolják, a honvédszáz laktanyát átalakították karanténna, ahol 250 sebesült helyezhető el és figyelhető meg. Minthogy azonban ez kevés, mert ha újból megindul a sebesült szállítás, akkor egy-két nap alatt a karantén megtelik, azt kell kérnie, hogy a katonai kincstár építsen még egy nagyobb karantént és építsen kétszáz beteg részére járvány-kórházat. A közös huszár laktanya karanténnak jó lenne, de az alezredes véleménye szerint az ott elhelyezett és folytonos használatban levő raktárak miatt nem használható fel erre a célra.

Urbán Iván báró főispán arra kérte az alezredest, hogy a kassentmiklósi úresen álló tüzérlaktanyát rendeztesse be karanténna, mert ez által a kincstár sok pénzt megtakarítana és kedvező fekvésénél fogva igen alkalmas. Városon kívül és vasut mellett van.

Hegedűs alezredes a maga részéről is alkalmasnak találta, de az orvosok ellenzik, mert az odahelyezett sebesülteket ott szükség esetén megoperálni nem lehet. Már pedig az első feladat, hogy a harctéren megsebesült katonákat megfelelő gyógykezelésben részesítsük.

A főispán elfogadta ezt az érvelést és azt ajánlotta, hogy a közös huszár laktanyát alakítsák át. A raktárhoz három bejárat is van, azokat kerítéssel teljesen izolálni lehet. Javaslatára megbízták Nachtnébel Odón főmérnököt hogy egy járványkórház költségvetését készítse el és boosássa azt a katonai hatóság rendelkezésére.

Hegedűs alezredes kijelentette, hogy elfogadja a bizottság határozatát, intézkedik, hogy

a huszár laktanyából az ottlevő katonaság és lovak a kassentmiklósi tüzér kaszárnyába hurcolodjanak át és a kincstár terhére a kerítést és karantén berendezését elkészítteti a legrövidebb időn belül és köszönettel veszi, ha a főmérnök a járványkórház költségvetését elkészíti. Elfogadta azt is, hogy ideiglenes járványkórházzal a Benoid-gyár úresen álló helyisége szolgáljon, átalmelynek alakítását szintén nyomban elrendeli.

Orosz visszavonulás az egész vonalon.

— Csapataink győzelmes harcok. — Elalot ak ezrei Przemyslnél. — A mármárosi betörés. —

— Táv. tud. —

Budapest—E'or, c. t. 10.

Az Aradi Közlöny első oldalán adjuk ma Höfer vezérőrnagy sokat mondó jelentését, amely arról számol be tulajdonképpen, hogy az oroszok galíciai pünkösdi királysága összeomlóban van. Przemyslnél rendetlen futással menekülnek és minden összecsapásuk hősi csapatokkal: nekünk újabb diadal, nekik újabb vereség. Nem sok idő kell hozzá, hogy a veszteségek kényszerítsék az oroszokat, hogy kivonuljanak Galiciából Orosz-Lengyelországba, ahol a németekkel együtt szintén győzelmesen haladnak minden nap előbbre seregeink. Ma érkezett több híreink az északi harcterről ezeket mondják:

Visszavonulóban vannak az oroszok.

Bécs, október 10. A Reichspost haditudósítója jelenti:

— Kedden az oroszok nagy erővel támadtak Przemysl külső érdvonalánál egy része ellen. A védősereg egészen nyolcasz lépésig előre engedte az oroszokat, akik aztán gyilkos ágyutűzzel, géppuskákkal és golyózárral ültetve árasztotta el őket. A golyózárral feltétlenül pusztító hatása volt. Közülükül ázszer főnyi lehetett az orosz sereg, amely azt a támadást megkezdte és igazán csak töredékek maradtak belőle; holttan vagy sebesülten terült el az egész előnyomuló orosz had. A támadás a szó szoros értelmében összeomlott.

Galiciában az általános helyzet az, hogy az oroszok az egész vonalon visszavonulóban vannak. A harc végleges eredménye: az orosz halottak óriási száma. Az oroszok halottaikat Przemysl előtt temetetlenül hagyták el.

Meghírtítják az országot a betört oroszoktól.

Budapest. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese jelenti: Magyarország előreláthatólag mihamarabb meg lesz tisztítva a Mármáros és Beszterec megyében bolgongó ellenségől. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Mármarosra. Az oroszok szüntelenül üldözve tovább menekülnek Rühó és Körösmező felé. Üldözésük lakadatlannal folyik. Veszteségeik rendkívül nagyok. (Táviroda. Sajtóbizottság engedélyével.)

Sikeres offenzívánk Orosz-Lengyelországban.

Krakóból jelentik a Budapesti Tudósítónak: Északon ékrt sikerekről a Nova Reforma a következőket jelenti: Az orosz offenzíva a Rozwadow-Mielec Olsinow közti vonalon teljesen megtört. Az oroszok a Dunajec folyótól keletre vezető irányban visszavonulnak. Offenzívánk a Visztula balpartján nagyszerűen alakul. Kielce és Czernia között az oroszok majdnem egészen elfűntek. Pánikszerűen futottak Ivangorod irányában. Hír szerint ezen a vidéken három orosz hadtest és két lovassági hadtest állott. A Visztulán való átkelés utáni harcok két napig tartottak és nagy sikert hoztak számunkra.

Újból kiverítők porosz földet az ellenséget.

Rotterdam. Az itteni lapok jelenti Königsbergből, hogy a Keleporoszországba ismét betört oroszokat a németek ismét kiverítették. A harc most orosz földön folyik. Verbálenél délkeletre és főleg tüzéséggel. Az oroszok nem tudták a pompásan elrajtolt német ütegeket

megtalálni, rohamra mentek és rettenetes veszteségeket szenvedtek. (Táviroda. Sajtóbizottság engedélyével.)

Térjenek vissza a menekülők.

Budapest. Seregeink diadalmas előnyomulása következtében a magyarországi északi és keleti vármegyékben minden veszedelem megszűnt. Ez okból a belügyminiszter mint a Budapesti Tudósító jelenti, a legszélesebb körű intézkedéseket tette, hogy az orosz betörések következtében lakóhelyeiktől elmenekültek, oda visszatérjenek és ismét megkezdjék a mindennapos élet munkáját. Ezek közül azokat, akiknek pénzük nincs és azt tartózkodási helyük hatóságának bizonyítványával igazolják, lakóhelyükre ingyen szállítják vissza. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

MIREK.

— Halálozás. Biró Tamás nyug. máv. főkapitány hatvanegy éves korában elhunyt. Temetés október 11-én délután 3 órakor lesz Varjassy Lajos utca 131. számú házból. Elkünyitást később és két gyermekén kívül nagy rokonság gyászolja.

— Németek bandák Macedóniában. Bécsből jelentik (Sajtóbiz. engedélyével): A szerb követtség megadta azt a hírt, hogy Macedóniában bandák garázdálkodnak és a lakosságot üldözik.

— Sebesültkórházak Lippán. A Vörös Kereszt Egylet lippai fiókja gróf Zelenski Róbertnél elnököl vezetésével egymásután nyitja meg a sebesült katonák számára berendezett kórházakat. Először a Notre-dame zárdában nyílt meg összesen husz ágygyal a sebesült kórház, de ezt a kórházat most ötven ágygyra bővítették ki. Temesváralján Zelenski grófné birtokán buszágyas sebesült kórházat rendeztek be és a megyei kórházból alakított 30 ágygyas sebesült kórházat épen most veszi át a lippai Vöröskereszt, amelynek munkáját Zelenski grófné, Schweiger Gáborné elnököl és Krenner Zoltán körjegyző, a Vörös Kereszt most kinvezett megbízottja irányítja. A sebesült katonák gondosa ápolásban részesülnek és gondjukat viseli Zelenski grófné is, aki mindennap korán reggel sorra látogatja a Lippán gyógyuló lábadozó hős katonákat.

— A magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai vasuti árudijszabásban az I. rész A) szakaszához az V. ponték lép életbe 1914. évi október hó 10-től kezdődő érvényességgel. E ponték a magyar vasutak díszabásokat elarusító központi irodájában (Budapest, V. Akadémia-utca 3. sz.) továbbá az állomások közvetlen útján darabonként 10 fillérért lesznek megszerezhetők.

— Tábori posta, amelyért birságot kell fizetni. Hyon éjona pnteken egy panaszos levelet közöltünk, amelyre vonatkozólag most az aradi postafőnökség a következő felvilágosítást adja a közönség számára:

— Nemesek Aradon, de mindenütt postóval kell megterhelni a táborból érkezett képeslapokat. Nevezetesen miniszteri rendelet értelmében levelek és a posta által kibocsajtott tábori levelezőlapok szállítatnak díjmentesen, míg a magánipar által előállított levelezőlapok rendes árteldíjjal bórmentesítendők. Együttal figyelembe kérom ajánlani a közönségnek, hogy a tábori levelezőlapokat csak katonákkal való forgalomban használhatják, míg a polgári forgalomban való használata jövedelmi károsítást képez és 2 korona jövedéki birsággal terheltetik.

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Aruházat Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt folkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhető. Különös nagy raklár van iskola-táskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkben. 1989

— Felhívjuk olvasó közönségünk becses figyelmét a gróf Potocki uradalomnak mai számunkban közzétett hirdetésére.

Feladás szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Nyíltér.*

Női felöltő

ujdonságok

és

szőrmearuk

nagy választékban már megérkeztek

György

Menyhért

és Tamas

áruházában

Arad, Andrássy-tér 8. sz.

A Minorita-templom bejáratával szemben.

Szabott árak! Telefon 355

* Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

Limbeck János és fia első m. kir. szab. ércokporsógyára és temetés rendező vállalata.

Özv. Biró Tamásné szül. Fekete Zsuzsanna, úgy a saját, mint gyermekei Aladár és Irén nevében is szomorodott szívvel tudatja, szeretett és felejthetetlen jó férje édes apa, testvér, após, sógor, rokon és jóbarát

Biró Tamás,

nyug. m. á. v. főkalauznak,

f. é. október 9-én d. u. 1 órakor, életének 61-ik és boldog házasságuk 34-ik évében történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai október 11-én d. u. 3 órakor fognak Varjassy Lajos-utca 142. számú házában a református egyszáz szertartásai szerint a felső temetőben örök nyugalomra tételni.

Aldott legyen emlékezetek!

Arad, 1914. október 9-én. 14

Biró Aladárné szül. Fejes Julianna, meny. Honka. Aladár, unokái. Fekete Károly és neje, özv. Bikfalvi Kovács Jánosné és családja, Kocsis István és gyermekei, sógor és sóznői. Biró József és neje, Biró János neje és családja, Biró Miklós neje és családja, testvér és sógornői, özv. Fejes Bálintné násza.

Önvédelem a kolera ellen!

Hogy városunk közönségének a fenyegető kolera elleni önvédelmét a legkönnyebb módon, — s leggyakorlatiasabban lehetővé tegyük, — tudatjuk, hogy mindenkinek, aki üzletünkben ezért megjelenik; — egy kis üvegben (melyet mindig magánál hordhat)

2% os lysoform szagtalan fertőtlenítő szert ingyen adunk!

— melyből bármikor, amidőn annak szükségét látja, — (kávéházban, otthon, utcán, gyanús közfoglások vagy érintkezések után) kezeit pár csepprel és ördörzsölés által, — hatásosan fertőtlenítheti!

Mindenki vigyázzon környezetére és érintkezéseire!

Vojtek és Weisz

Advertisement for 'Gyógy- és Támasz' (Medicine and Support) featuring a logo and detailed text about medicinal products and their benefits.

Aradon G. Földes Kelemer, Hees Vilmos Hűgés Arpad és Rozsnyay Mária gyógszerész utca-nál; Hegedűs Gyula Andrássy-tér 15. parfumele, Vojtek és Weisz drogueriában és kapható az összes hazai gyógszerlárákban. 2641

Következő

ujdonságok érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

List of books available for loan, including titles like 'A sfinx', 'Mereskovszky: Leonardó da Vinci', 'Séták a függőkerben', 'Lux T.: Küzdelem az étellel', 'Hajdu M.: Gileád', 'Ujvári P.: Földanyánk lovagjai', 'Szini Gy.: Profán szerelem', 'Georges H.: Haladás és szegénység', 'Kisbán M.: A haldokló oroszlán', 'Erdősi D.: Emberei irások', 'Keroul és Barré: Léni néni', 'Szikra: Csak egy bokor muskátli', 'Watanna O.: A japán csalozáry', 'Deledda G.: A mi urunk', 'Krudy Gy.: Puder', 'Lakatos L.: A halhatatlan hercegnő', 'Dell E. M.: A sas utja', 'Banrlmó és Hazelton: A sárga kabát', 'Szemaházy I.: Prof. Villányi', 'Somlay K.: Pusztai szellő', 'Krudy Gy.: Palotai álmok', 'Barklay L. F.: Az esti dal', 'Berczik A.: A figyelmes férj', 'Zsoldos L.: Paminó', 'Révész B.: Vonagló falvak', 'Schmittelné: Asszonyok', 'Gábor A.: Mit ütök itt a kávéházban?', 'Földes I.: Vörös szegfű', 'Vértés J.: Intim dolgok Napoleon étetéből', 'Gömbösné: Levelek hullásai', 'Menselásh: Örczen M.: Zum Irrgang', 'Winstow H.: Ein Weiblicher Bürgermeister', 'Klinkowstroem: Der Doktor', 'Dunker D.: Morser im Kern', 'Rammussen E.: Schwester Ingeborg', 'Stratz R.: Starz wie die Mark', 'Watanna O.: Japanische Nachtgall', 'H. rzog: Die Welt in Gold', 'Skowronnek R.: Das rische Erde', 'Klinkowstroem: Die grosse Karriere', 'Foster: Droschke No. 44', 'Hoffer C.: Der Lebende hat Recht', 'Czoker H. M.: Waldkinder', 'Hauptmann G.: Atlantik', 'Voss T.: Die Tarantella der Carmelina', 'Hez: H.: Rosshader', 'Voss R.: Die Insel der schönen Menschen', 'Braun Lilly: Im Schatten der Titanen', 'Corday u. C.: Mit Luhsauger', 'Zobalitz H.: Mit Marchall Vorwärts', 'Herzog R.: Es gibt ein Glück', 'Brandenels H.: Der dumme Peter', 'Tovote H.: Mutter, Werder H.: Tiefer als der Tag gedacht', 'Meisgarl D.: Meine Töchter', 'Schmitzer: Das weite Land.

Kölcsöndíj: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetlenül 10 fillér.

Vidéki bérlek is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsönárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenemű-kölcsönári díj havi 2 korona, vagy füzetenkint 20 fillér.

Legújabbak: Kádár Ernő: Nótás könyve, Sár Náci: Nótáskönyve, Révay Géza: nótáskönyve, Haverda: Mici keringő, Siposs: Nemzeti induló: Zerkovitz: Die Wundermühle valse, Vince? Nem szeretem... Karácsonyi: Jut-e eszedba... sfb. Rubens A.: Napsugár kisasszony, operett, Márkus: A pesti asszony, (En vagyok a barátnője a budai Blochnak.)

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon.

Dearling for Gentlemen

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával.
Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-tőzsdében. 2171

Költözködők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferencz-utca 42. sz.

Üzlet- és műhely-áthelyezés!

A nagyérdemű közönség szives tudomására adom, hogy a Hunyadi-utca 3. szám alatt volt 2209

férfi- női és gyermekcipő raktáramat és műhelyemet Weitzer János-utca sarkán (volt Templom-utca)

levő házban, a főpostával szemben helyeztem át. Üzletem teljesen meg van nagyobbítva s állandóan saját műhelyemben készült elismert legjobb minőségű cipők kaphatók jutányos árért. Megrendelések és javítások pontosan elkészülnek.

További szives pártfogást kér:

GARA MIKLOS.

Kőmentes

mész

vaggon és szekér számra kapható: 5128

Motorka Romulus, plébánosnál

Almásreges.

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek
Illatszerek
Kölgyporok
Kölni vizek
Fogporok
Fog-krémek

Fogpaszták
Fogkefék
Szájvizek
Szappanok
Kajvizek
Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor.
Peppo hintőpor 70 fillér.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

gadás. A beszerzésnél vigyáznunk kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással együtt 70 fillér.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenolsav“-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 70 fill.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melogen“. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona. 741

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-tárában
ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1896. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Sengyel Gyula,

műlakatos,
épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,

Deák Ferencz-utca 38.

Tanulók felvétetnek.

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő ablakredőnyök gyári rak-tára.

Gyermek-kocsik nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norinbergi, díszmű- és já-tékáru üzletében 1861

Arad, Szabadság-tér 21.

Legnagyobb fűtőanyag megtakarítás!

A városi mérnöki hivatalban ki-próbált

kettős fűtőkályhák és kettős füstcsövekkel érhető el.

Megállapított ugyanis, hogy ezen kályhák és füstcsövek használatá-nál a fűtőanyag fele megtakarítható.

Patent a.

Kettős füstcsövek állandóan rak-táron vannak és igen olcsók. — 2. sz. (kis szobára) 6 korona. 3. sz. 8 korona. 6. sz. 20 korona. Egyedül 1121

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyú készítőnél

Arad, Rákóczi-utca 27.

Tek. Hönig Ottó urnak, Arad.

Szivesen igazoljuk, hogy az ön által szállított kettős kályhacső igen jó. Mindenkinek ajánlhatjuk. Strengár Demján Száva, az aradi szociáldemokrata párt titkára.

Hotel Deák Ferenc Budapest, Aggteleki-utca 7.

ELSŐRANGU CSENDES, POLGARI SZALLODA

5 perc a keleti pályaudvartól. Gőzfűtés és minden kényelemmel berendezve. 80 szoba és kávéház áll a t. vendégek rendelkezésére. 1 személyes szobák 3 koronától, 2 személyes szobák 5 koronáig 20 fillér.

9875

Telefonszám:

PALLAI MIKSA.

Zongora-

javitások és hangolások,

ugy helyben, mint vidéken pontosan eszközöltetnek

4881

Ehrbar Henrik

zongorahangoló

Arad, Erzsébet-kört 34. sz.

Garai Károly,

vas- és rézbutor készítő

ARADON,

József főherceg-ut 11. sz.

Karolina-utca sarok.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat, sodrony ágybetéteket, sodrony kocsilüléseket, gyermekágy és gyermek-kocsikat, réz-karnisokat, mosdó-asztalokat felszerelve, összecsintható ágyakat és madracokat. Szállodai és kávéházi, kórház és intézetek berendezését. **Elvállalok minden e szakmába vágó munkát a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök.**

701

Fatelep megnyitás!

Tisztelettel értesítjük Arad város mélyen tisztelt közönségét, mi szerint fatelepünket (Kossuth-u. végén, a vágóhid felé vezető ut bejáratánál (megnyitottuk, hol is minden rendű szigorúan s kitűnően osztályozott tűzifa áll a mélyen tisztelt közönség rendelkezésére szolid, versenyképes áron. Midőn e vállalatunkhoz a mélyen tisztelt közönség jóindulatu pártfogását kérjük, szabad legyen rámutatni érdemes voltunkra, mint akik a város közönségének jelentékeny megtakarítást eszközöltünk a város tűzifával való ellátása körül. A szegényebb néposztálynak és elhagyatott családoknak segítségére akarunk lenni azért, hogy selejtes fánkat tetemesen olcsóbbért tesszük hozzáférhetővé. Bizva abban, hogy eme szerepünk kellő méltánylásra fog találni, egyben a legelőzékenyebb s szolid kiszolgálásunkról biztosítva a mélyen tisztelt közönséget, vagyunk kiváló tisztelettel:

4971

Gróf Potocki uradalmak igazgatósága.

Telefon szám 710.

!! GYENGE FÉRFIAK !! !! ÖREGEK és FIATALOK !!

kérjenek ezen baj azonnali megszüntetését tárgyaló ismertetést. 40 fillér postabélyeg csatolása mellett. Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cím 2603

„NOVA MECHANIKA 115“

Budapest — Főposta — Flókbérlő 40.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmek alatt az apró paraziták egész gyűjtemény tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Telefon 987.

Telefon 987.

Aradi kőszén és kokszt forgalmi vállalat.

Tisztelettel értesítjük a t. fogyasztó közönséget, hogy a téli szükséglet bevezetése céljából ajánlunk

I-ső rendű Zaberzei dió I. koksztot
I-ső rendű Porosz salon fűtő kőszén
I-ső rendű Vasaló faszenet,

Raktárunkból **Csernovits Péter-utca 24. szám** alatt átvéve.

Miután nagyobb mennyiség áll rendelkezésünkre. Uradalmakat és kisebb ipartelepeket is kielégítünk addig, a míg a vasúti forgalom helyre áll. Ajánlatosnak tartjuk, ha már most biztosítja téli szükségletét, mert előre láthatólag később nehézségekbe fog ütközni. 501

Üzletberendezés.

Vegyes és fűszerüzletbe alkalmas berendezés megvételre kerestetik.

Zimmermann József, Ujszentanna 486. sz.

5220

KNAPP SÁNDOR

felmelegítő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó Intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölök.

Modern ruhafestés legújabb divatszínre, minta után. — Ruhatisztítás vegyileg, száraz úton. — Továbbá oszlop- és szövet-függöny, szörme, szőnyeg, butor-szövet, kézimunkák, keztük stb. stb. tisztítása és festése. — Több évi külföldi gyakorlat. 4679

Értesítés!

5242

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Aradon, Weitzer János-utca 11. szám alatt **liszt és terménykereskedést nyitottam.** Üzletemben a legjobb minőségű liszt, só, korpa, dara, tarhonya, lenese, rizs, hüvelyes vetemények, jó házi kenyér, sütemény, stb. pontos kiszolgálás mellett, jutányos árért kapható. Midőn a nagyérdemű közönség b. pártfogásába ajánlva magamat, minden körülmények között arra törekszem, hogy a nagyérdemű vevőköröm teljes meglegedését és b. pártfogását mindenkor kiérdemeljem. Szíves pártfogást kér

Rácz Bálint liszt- és terménykereskedése, Weitzer János-u. 11.sz. (Kintzig-ház.)

APRÓ HIRDETÉSEK

INGATLAN.

Bérbeadó!

Aradon a Mihály-utcában két magyar hold szőlő, mely nagyobb mennyiségű nemes gyümölcsfákkal is be van ültetve. Bővebbet: Hajós Árpád gyógyszerésznél Arad, Andrásy-tér 22. 5204

Világosnak

legszebb helyén a vásártér előtt egy új uriház száraz kapubejárattal 5 szoba 2 konyha 8 kamara és 2 pincével olcsón eladó. Bővebbet Oster Róbert Világos. 5232

KÜLÖNFÉLE

Cementexétt

nagy boros pince kiadó. Ujmikolaka, Fő-ut 18. sz. 5229

Bármilyen

bádogos és vízvezeték munkát készít Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kasincay-utca sarkán. 2991

Ajánlok

katona, tábori, deák, sodrony és kárpított vaságyakat, vasmoszókat, éjjeli szekrényeket, gyermekágyat, és kocsikat, sodrony ágybetéteket, és nyugágyakat, ruganyos és kárpított madracokat, dívánokat, afrik és lószőr madracokat, réz és férléz ágyakat, réz mosdók és réz éjjeli szekrényeket. Egész háló szoba, szálloda, kávéház, kórház és intézetek berendezését, ruha álványokat, fa- és széntartókat, lábtörőket, levarott szalmazsákok, kocsil ülések, rézkamiskák, szoba klozet és bidet, vasútház, egy berakott sparhet, homok hordó mészáros és hentes kis stráfkocsi, és kézi kocsil.

Garai Károlynál
Józseffőherceg ut 11. szám, Karolina utca sarkán lévő butor üzletben. 5237

Megnyilt a nyiregyházi és kecskeméti burgonya csarnok

Spielmann Albertnél
Karolina-utca 5. sz. alatt, jobbra az udvarban. Kapható kicsinyben és nagyban.

Arad és Mikolaka között, Aradhoz közel, 26 hold

termőföld

egy évi időtartamra bérbeadandó.

Érdeklődők forduljanak Mezőhegyesi Cukorgyárhoz, Mezőhegyes. 5243

Kalmár József villanszerelő
Arad, Salacz-utca 2. sz. Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja költözködők figyelmébe:
villanos világítási berendezéseket, villanos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:
villanos osillárokat, villanos főzödevényeket, villanos vasalókat, villanos hajszűtő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanos cikkeket.

24192—1914.
Hirdetmény.

A m. kir. földmívelésügyi minster 95643—III. A. 3. számú rendelete értelmében Bulgária és oroszországban fellépett keleti marhavész behurcolásának megakadályozása és az elleni sikeres védekezés érdekében felhívom az összes állatbirtokosokat, husvizsgálókat, mészárosokat, pásztorokat, hogy a tulajdonukat képező, vagy gondozásuk, vagy felügyeletük alatt álló állatok megbetegedését vagy elhullását a legkisebb késedelem nélkül jelentsek be az I-ső foku állategészségügyi hatóságnál. Figyelmeztetem egyben az érdekelteket, hogy amennyiben ezen felhívásnak eleget nem tesznek, nemcsak hogy a keleti marhavészbe betegnek talált szarvasmarháik utáni állami kártalanítást

vesztik el, hanem ezen felül el- lenők a rendőri büntető eljárás is teljes ssigórral meg lesz indítva. Arad, 1914. szeptember 29.

Greén főkapitány.

Veszek

Legmagasabb árban aranyat, ezüstöt, gyémánt- és briliánt ékszeranyagokat
Deutsch Izidor
Ékszerész
Weitzer J.-utca, Minorita-palota
Telefon 438. szám. 2038

ÉRTESÍTÉS.

Van szerencsém a n. é. közönség és utazó urak saives figyelmébe ajánlani

Baltonyán

a községháza épületben lévő mo- jernül berendezett

szállodámat,

melyben 10 kifogástalan tiszta utcai szoba van és kitűnő konyhámat, hol izletes ételek és friss italok kaphatók. Szíves pártfogást kér 5238

Miklós György,
szálloda és vendéglő tulajdonos.

Védekezés a kolera ellen!
Hathatós bacillusölő és desinficiáló szer: istállók, szemétdombok és egyéb létfesső helyek részére. — Ára: 1 kgm 60 fillár.
Kapható:
Wajdits György „TURUL”
gyógyszertárában
Arad (Karolina-u. és Ferenc-tér sarok.) 5243

Weitzer János-utca

KINTZIG-FELE HÁZBAN

bolthelyiségek

azonnal kiadó.

Bővebbet Billich Miklósnál, Aradmegyei Takarékpénztár.

Tüzifa

bükk I., II., III. és dorong, cser hasáb és dorong kapható vagononkinti vételnél
Körösvölgyi Pál
karaktár Andrásy tér 5. Telefon 651.

Hadbavonultak

részére ajánlok a legolcsóbb árak mellett:

1 drb alsólepedő szegve	2.40
1 drb férfi trico ing I	2.40
1 drb férfi trico nadrág I	2.40
1 drb férfi sweater I	5.—
1 drb férfi haskötő	—80
1 pár férfi bokni vastag	—40
1 pár férfi keztű vastag	—60
1 drb férfi plastrum	1.—
1 pár férfi lábszár védő	3.—
1 pár férfi csukló védő	—50
1 drb férfi törülköző	—50
1 drb férfi zsebkendő	—20
1 drb férfi lósapka	2.—
1 drb férfi ing fehér	1.50
1 drb férfi alsó nadrág	1.50
1 drb férfi szines ing	2.—
1 drb paplan	5.60

továbbá nagy választék vászon, chiffon, asztalnemű, női ruha kelme, barchetek, gyermektrikó és harisnyákban, valamint mindenféle berlinére fej- és posztó nagy- kendőkben. 5121

Halpern Miksa
női és férfi divatüzlet Aradon, Szabadság-tér 1. szám.

Cipő Tőzsde
Arad, Apollo meze mellett
ismét megnyilt és megkezdődött a Gerő-féle cipők olcsó eladása.
Kérjük cégünket nem összetéveszteni.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. Acsev.-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelezendők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Videkről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elír — avagy levélbélyegeken.

A hirdetést a kiadóhivatal kiáratra díjtalanul megszerkeszti.

HÁZASSÁG.

Ismeretség hiányában

autonkeresek 18 éves oszias tisztelgéses leányom részére ki ezer korona hozományal 2 szoba butor és kelengyével rendelkezik, egy komoly gondolkodású férjet. Leveletet „Házasság 18” jellegére a kiadóhivatalba. kérek. 5258

OKTATÁS.

Engel Keresk. szaktanfolyama. Új tanfolyamok: gépirás, gyorsírás, könyvelés és irodai munkák most veszik kezdetüket. Beiratkozás mindennap. Teljes képzés keresk. és ügyvédi irodák részére, mely biztos megélhetési alapot nyújt. Mérsékelt tandíj. Díjtalan állásközvetítés. Lázár Vilmos-ut. 2., Fődes palota mellett. 5265

ALKALMAZÁST KERES.

Háztartás

minden ágában jártas intelligens nő ajánl. zik magános urhoz, esetleg családnhoz. Sz. J. Boros Béni-tér 15. II. em. 15. 5245

Kereskedelmi tanfolyamot végzett leány irodai alkalmazást keres. Cim a kiadóban. 5244

Jobb megjelenésű

iparos bármily elfodadható foglalkozást keres. Megkeresés Angyal-utca 21. Fűszerüzlet. 5209

ALKALMAZÁST NYER.

Cselédet

keresek sürgősen, — egy szerény, megbízható gondos leányt, vagy fiatalabb asszonyt magányos urhoz, vidékre. Jó, ha esetleg kézmunkázni vagy varrni is tud, mert egész napra úgy sincs nálam dolog. Főzni nem kell. Ha mindenbe kedvemre lesz, állandó, kitűnő helyet talál nálam. Cim e lap kiadóhivatalában. 5283

Pénzbeszedő

ovadékkal felvételtek, ugyanott bizonyítványokkal rendelkező jö-erkölesti, urasági inas alkalmazást nyer. Cim a kiadóhivatalban. 5251

Fiatal

fűszer kereskedősegéd, ki jól számol, liszt nagykereskedésben alkalmazást nyer. Cim a kiadóhivatalban. 5259

Perfekt magyar

gyore- és gépiró azonnali belépésre kerestetik. Német nyelv ismeretel előnyben részesül. Ajánlatokat kérek „Gabonaszakma” jellege alatt a kiadóhivatalba. 5286

KIADÓ LAKÁS.

4 szobás lakás

fürdőszobával kerestetik novemberre. Ajánlatok „Világos” jellegére a kiadóhivatalba. 5252

Emeleten

8 szoba fürdő-, minden hozzátartozóval nov. 1-re jutányosan kiadó Kápolna-ut. 29/a. 5248

4 szobából

és hozzátartozókból álló első emeleti erkélyes lakás november 1-től kiadó Deák Ferenc-ut. 18. 5255

Új épületben

4 szobás modern lakás villany és gáz bevezetéssel november 1-re kiadó. Révai-utca 5. sz. 5254

Fabián Gábor-utca 6/a sz.

háiban 4 utcai szoba és mellék-helyiségekből álló földszinti sarok lakás kibérelhető. Ugyanott kibérelhető a Borona-utca 87. szám alatti ház is. 5268

Könyvelmes

2 szobás utcai lakások Nagy Sándor-ut. 7. sz. novemberre kiadók. 5249

2 szép szoba,

egy utcai és egy udvari, butorozva vagy butor nélkül kiadó, Perényi-utca 6/l. szám. 5262

Thököly Imre utca 55.

8 szobás utcai lakás minden hozzátartozóval, csukott folyosó, kerttel november 1-ére kiadó. 5256

Kiadó

Török Gábor-utca 11. szám alatt egy régen fenálló üzlet és korcsma helyiség teljes berendezés használatával és lakással, előnyös feltétellel. Érdeklődni lehet Kosuth-utca 18. alatt Fischer Nándornál. 5266

Kiadó lakás.

Legmodernebb berendezéssel egy 5 szobás lakás, mely áll 3 utcai és 2 udvari szobából és a szükséges mellék-helyiségekből azonnalra kiadó. Értekezhetni Petőfi-utca 10. sz. alatt a házfelügyelőnél. 2005

ÜZLETEK.

Eladó

egy fűszer üzlet berendezés felszereléssel együtt. Bővebbet a kiadóban. 5250

Jömeneteli

kávémérés és kosztház november 1-re átadó. Értekezni lehet Kaufmann Magdolnánál 12—2 óráig Tököly-tér 4. sz. 5263

Egy

jóforgalmu vendéglő kedvező feltételek mellett azonnal eladó. Cim a kiadóban. 5261

Egy régen fenálló

jó forgalmu vegyeskereskedés korlátolt italméréssel és trafikengedéllyel november elsejére kiadó. Bővebbet Arad Damjanich-utca 1. sz. Hanck Floriánánál. 5285

Üzlet.

Forgalmas helyen lévő korcsma és fűszerüzlet helyiség berendezéssel és lakással együtt hadiszolgálatra történt bevonulás miatt, kizárólag ületembernek azonnal kiadó. Bővebbet Edelspacher-utca 20. sz. háztulajdonos. 5201

VÉTEL ÉS ELADÁS.

6-8 m.

fűszer állvány megrögtelre kerestetik. Telefon 1024. 5243

Egy

jó karban levő benzínmotor fafűrész-egység eladó. Értekezni lehet, Kasza-utca 11. 5247

Burgonya,

kitűnő ízű, kisebb-nagyobb mennyiségben, házhoz szállítva kapható Niederhauser Gyula Arad, postafiók. 5260

Ujfunlandi.

hét hónapos nőstény kutya eladó Sowedel József-ut. 19. 5264

Megvételre

kerestetik könyvszekrény, íróasztal, konyhaszekrény és asztal. Cim Molnár Rákóczi-utca 22. 5257

Kisebb

és nagyobb használt jókarban lévő horódk kaphatók, Winckler és Faragó cégnél Gyorokon. 5191

Eladó!

Egy teljesen új aigátor légszusz vizhevítő automata, vizhevítő fűdősobának teljesen felszerelve. Egy nagy maldingen kályha fa és szén fűtésre alkalmas jutányos áron eladó. Cim Roksán Károly Aranykér-utca 7. asztalos vállalat 5193

Karszékek,

divány, konyha szekrény, nagyobb és kisebb asztal, szekrények eladók Teleleky-ut. 24. ajtó 10. 5192

Veszek

uraktól levelettf férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb áron. Bleier Ignáts, Szent-Pál-ut. 12. 4699

Apolónók!

és betegek részére meleg komót szobacipők óriási választékban már 1 K. 70 fill-től kaphatók Cipő Tözdében Apolló mozi mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának HETI KIMUTATASA

Klein Sándor, Koppich Zsigmond, igazgató.

Szabó Lipót, irodavezető.

Hivatalos helyiség:

Tabajdy Károly-ut. 1. sz. saját ház. Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—12 óráig és délután 3—4 óráig.

Kerestünk:

ARADRA:

1 női divatúru és fűszernagykereskedés részére Ugyes segédet.

VIDÉKRE:

2 fűszer, rötös és rövid, 1 vas és filis. or. 1 rötös és divat, 8 fűszer és rövid és 2 vegyeskereskedősegédet.

Ajánlunk:

Több irodistát, továbbá körünk női kereskedelmi szaktanfolyamát sikeresen végzett hallgatóit irodistanóknak ill. pönztárcs nőknak.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Kör-tagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

Kiadó

Deák Ferenc-utca 17. szám alatt újonnan épült házban három szobás utcai modern

lakás

elő- és fürdőszobával, nem küllömben egy szép üzlethelyiség. Bővebbet Deák Ferenc-ut. 28. sz. Karel János vízvezetési vállalkozó üzletében. 5225

Hatóságilag engedélyezett

Patkány- és egérirtás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérirtáshoz ajánlok patkány- és egérirtósz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány és egérirtó-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérirtósz bacilus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine“

vegyészeti laboratorium

Arad, Tabajdy Károly-utca 1. sz. Telefon 10—45. 8561

Új és használt

Iskolakönyvek!

Írószerek!

Füzetek!

Táskák!

1931

nagy választékban kaphatók

Jámbor Antal

könyv- és papírüzletében

Andrássy-tér 3. (Tabajdy-utcai oldal)

Telefon szám 1022.